

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการสอนที่เลือกสรร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารงานวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การอ่าน
3. การอ่านเชิงวิเคราะห์
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. เทคนิคการสอนแบบเลือกสรร
6. การประเมินผลการพัฒนาทักษะการอ่าน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 4-7) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

หลักการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นหลักสูตรที่สนองการกระจายอำนาจเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายเมื่อจบหลักสูตรดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เพื่อ

การตัดสินใจที่เหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 46-55) ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 5 สาระ และ 5 มาตรฐานการเรียนรู้ดังนี้ สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ สาระที่ 3 การฟังการดูและการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงในด้านการอ่าน หลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการ ดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางดังนี้ สาระการเรียนรู้ แกนกลาง การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ประกอบด้วย คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีตัวการันต์ อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน ข้อความที่เป็นการบรรยายและพรรณนา ข้อความที่มีความหมายโดยนัย การอ่านบทร้อยกรองเป็น ทำนองเสนาะ ตัวชี้วัด 1.อ่านบทร้อยแก้วและร้อยกรองได้ถูกต้อง 2.อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่มีการบรรยายและการพรรณนา 3.อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่อง ที่อ่านอย่างหลากหลาย สาระการเรียนรู้แกนกลางด้านการอ่านจับใจความจากสื่อๆ เช่น วรรณคดี ในบทเรียน บทความ บทโฆษณา งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ตัวชี้วัดที่ 4.แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 5.วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต สาระการเรียนรู้แกนกลางการอ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำและปฏิบัติตาม เช่นการใช้พจนานุกรม การใช้วัสดุอุปกรณ์ การอ่านฉลากยา คู่มือและเอกสารของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน และข่าวสารทางราชการ ตัวชี้วัดที่ 6 อ่านงาน เขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำและปฏิบัติตาม สาระการเรียนรู้แกนกลางการอ่านหนังสือตาม ความสนใจ เช่น หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย หนังสือที่ครูกับนักเรียนกำหนดร่วมกัน ตัวชี้วัดที่ 7.อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่อ่าน สาระการเรียนรู้แกนกลางด้านมารยาทในการอ่าน ตัวชี้วัดที่ 8. มีมารยาทในการอ่าน

ทักษะสำคัญในภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดทักษะสำคัญในกลุ่มสาระภาษาไทยดังนี้ การอ่านออกเสียง คำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การเขียนสะกดคำ ตามอักษรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่างๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษา ค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์และเขียนความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการและการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทยศึกษาธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้อง เหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ในภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด

คุณค่าของงานประพันธ์และเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีเรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คุณภาพผู้เรียนภาษาไทย จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังต่อไปนี้

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหารจากเรื่องที่อ่านเข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหารจากเรื่องที่อ่านเข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่านและเห็นคุณค่าของสิ่งที่อ่าน

2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดย่อแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณา อย่างมีเหตุผล พูดย่อตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดย่อรายงานหรือประเด็นสั้นๆ จากการฟัง การดู การสนทนาและพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดูและพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิด และหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค คำภาษาถิ่นและคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสาร การแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยควรจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด

การอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเนื่องจากการติดต่อสื่อสาร วิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนทำให้สภาพสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสาร ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ความบันเทิงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือเป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิด อารมณ์ และจินตนาการนอกจากนั้นการอ่านมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเล่าเรียนเพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่าน ดังนั้น นักการศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการอ่านและให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

สมบัติ จำปาเงินและสำเนียง มณีกาญจน์ (2548 : 4) กล่าวว่า การอ่านตามพจนานุกรมหมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อเข้าใจ การอ่านมีความหมายกว้างขวาง ความหมายที่ใช้กัน หมายถึง การทำความเข้าใจหนังสือด้วยความรู้ การสังเกต พิจารณาดูด้วยเขวี้ยงปัญญารอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับการนิยามศัพท์การอ่านของ ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 13-64) ซึ่งกล่าวว่า “อ่าน” หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าอ่านออกเสียงด้วยเรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาเพื่อให้เข้าใจและกระตรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึงการแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2552 : 35) กล่าวว่า การอ่าน เป็นการรับแล้วถ่ายทอดโดยใช้ตัวอักษร สัญลักษณ์ เป็นสื่อความคิด เจตนาหรือการทำความเข้าใจกับผู้ถ่ายทอดความต้องการสื่อความหมายนั้น และสำลี รักสุทธี (2553 : 5) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า คือการตีความ

แปลความจากตัวอักษรที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ออกมาเป็นข้อมูล ความรู้สู่การรับรู้การเข้าใจของผู้อ่าน

สรุปได้ว่าการอ่านหมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความหมายของตัวอักษร เพื่อสื่อความคิดของผู้เขียนให้เข้าใจข้อมูลตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต เป็นหัวใจของการเรียนรู้เปิดโลกทัศน์ รับข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์สังคมปัจจุบัน การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลพัฒนาตนเองและสังคม การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งความสำคัญของการอ่านนั้น ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ไว้อย่างกว้างขวาง ดังเช่น

กองเทพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 87) การอ่านหนังสือมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม คือ การอ่านให้ประโยชน์แก่ตนเอง ทั้งในด้านความรู้ การศึกษาค้นคว้า ความเปลี่ยนแปลง และความจรรโลงใจ เป็นการช่วยพัฒนาทั้งบุคลิกภาพและหน้าที่การงาน การอ่านให้ประโยชน์แก่สังคม ทั้งความเป็นอยู่ในสังคม เศรษฐกิจและการเมืองกับการสืบทอดวัฒนธรรม

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 2) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่าน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง

อังศรา ประดิษฐ์ (2550 : 19-21) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมและเป็นเครื่องมือในการคลายเครียด

วรณี โสมประยูร (2553 : 128-129) การอ่านมีความสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป เราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ร่วมกับทักษะการฟัง การพูดและการเขียน ทั้งในภารกิจส่วนตัวหรือประกอบอาชีพต่างๆ การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถสนองความ

ต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิดความสุขสานเพติดเพลินการอ่านเรื่องราวในอดีตช่วยให้ผู้นุชนรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้

อาจสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการอ่านเป็นเครื่องมือและหัวใจสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ สืบค้นหาข้อมูล ข่าวสาร เกิดความคิด ความผ่อนคลายและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจและบุคลิกภาพ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายในการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่าอ่านมากรู้มาก ดังนั้นการอ่านแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ทั้งอ่านเพื่อความสุขสานเพติดเพลิน เพื่อความบันเทิงอ่านเพื่อหาประสบการณ์ความรู้ หรืออ่านเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง ซึ่งมีนักการศึกษาได้รวบรวมจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

กองทัพ เกลือบพณิชกุล (2542 : 89-90) สรุปเกี่ยวกับความมุ่งหมายในการอ่านได้ดังนี้ การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้ เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น หรือค้นหาคำตอบเพื่อต้องการพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อความบันเทิงใจและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 23-25) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่านสรุปได้ว่าอ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็น และรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ อันเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหา เพื่อความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อค้นคว้า และวิจัย (Research) เพื่อปรับปรุง บุคลิกภาพ เพื่อรักษาสุขภาพ การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย เพื่อปรับปรุงอาชีพ เพื่อให้เกิดความเพติดเพลินเป็นการหาความสุขสานเพติดเพลินโดยไม่ต้องไปดูภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อแก้เหงาหรืออ่านเพื่อฆ่าเวลาและอ่านเพื่อไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 5-6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะของการอ่านดังนี้ การอ่านเป็นการตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ ช่วยให้พบกับความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยชดเชยอารมณ์ที่ขาดหายไป และช่วยตอบสนองความต้องการในส่วนของการอารมณ์หรือความรู้สึกที่ต้องการ ติดตามเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้อื่น ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่านให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่นๆ เพิ่มขึ้น รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่นๆ รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือนแต่สามารถหาประสบการณ์ได้จากการอ่าน

มีความคิดอิสระในการเลือกเรื่องที่จะอ่าน มีความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้ และแนวคิดจาก การอ่านไปสนทนา ได้ตอบกับผู้อื่นได้ ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ๆ ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่าน จากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นช่วยให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีความคิดแตกฉาน ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจ นักกีฬาหาความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเรื่องส่วนตัว ให้ผู้อ่าน เกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียนสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ด้วยความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์และช่วยให้ผู้อ่านมีหูตา กว้างไกลยิ่งขึ้น

วรณี โสมประยูร (2553 : 134-135) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่าน ดังนี้ การอ่านมีจุดมุ่งหมาย เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความบันเทิง เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหารายละเอียด ของเรื่อง เพื่อวิเคราะห์วิจารณ์จากข้อมูลที่ได้ เพื่อหาประเด็นว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จ ส่วนใดเป็นของจริง เพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เพื่อปฏิบัติตามและเพื่อออกเสียงให้ถูกต้อง

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านมีบทบาทสำคัญในการอ่าน ช่วยให้การอ่านมี ประสิทธิภาพสูง โดยเลือกให้เหมาะกับเวลา และโอกาส การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้น มีความสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถนำทักษะ การอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การอ่านประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ประเภทของการอ่าน

ประเภทของการอ่าน อาจแบ่งได้หลายลักษณะทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดหมวดหมู่ อาทิเช่น แบ่งโดยคำนึงถึงเสียงเป็นหลัก แบ่งโดยใช้วิธีการอ่านหรือแบ่งโดยเน้นที่จุดมุ่งหมายเป็นหลัก การจัดประเภทของการอ่าน นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการอ่านดังนี้

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 42-53) ได้กล่าวว่าประเภทของการอ่านมี 2 ประเภทคือ การอ่านในใจหรืออ่านจับใจความและการอ่านออกเสียง ซึ่งสอดคล้องกับ วรณี โสมประยูร (2554 : 134-136) แบ่งประเภทของการอ่านและจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่านออกเสียง ได้แก่ การอ่านร้อยแก้ว การอ่านร้อยกรอง และการอ่านทำนองเสนาะ การอ่านในใจ ได้แก่ การอ่านแบบ ค้นคว้าหาความรู้ การอ่านแบบจับใจความสำคัญการอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน การอ่านแบบ หารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล การอ่านแบบ ไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง การอ่านแบบคร่ำวๆ เพื่อการสังเกตและจดจำ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547 : 88) ได้กล่าวถึงประเภทของการอ่านว่ามี 4 ประเภท คือ การอ่านแจกลูก การอ่านสะกดคำ การอ่านออกเสียง การอ่านในใจ (อ่านจับใจความ)

อาจสรุปได้ว่าประเภทของการอ่านสามารถแบ่งออกเป็นหลายลักษณะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย และการจัดหมวดหมู่ อาจแบ่งโดยการใช้เสียง วิธีการอ่าน แต่นิยมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง

จุดมุ่งหมายของการอ่านออกเสียง

ผู้เรียนสามารถรู้จักตัวพยัญชนะ ตัวสระและการประสมอักษร อ่านออกเสียงตัวพยัญชนะ สระและคำได้ถูกต้องชัดเจน กวาดสายตาอ่านข้อความได้ต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก ไม่ตั่ว ไม่เพิ่มตัว ไม่ข้ามคำ อ่านวันจันทร์และวรรคตอนได้ถูกต้อง สามารถใช้น้ำเสียงอารมณ์ตามเนื้อเรื่อง วางท่าทาง ในการอ่านได้ถูกต้องเหมาะสม อ่านคำร้อยกรองให้สนุกสนานเพลิดเพลิน อ่านทำนองเสนาะตาม ประเภทร้อยกรองได้ ส่งเสริมให้เด็กสนใจและมีเจตคติที่ดีต่อวรรณคดี

จุดมุ่งหมายในการอ่านในใจ

ผู้เรียนสามารถอ่านได้รวดเร็วและจับใจความได้ดีสามารถเพิ่มพูนความชำนาญในการอ่านและมีสมาธิในการอ่าน นำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบอกประโยชน์ของการอ่านในใจและรักการอ่าน หนังสือส่งเสริมให้เด็กรู้จักหาความหมายของคำศัพท์โดยใช้หนังสืออ้างอิงจากพจนานุกรมหรือ ปทานุกรมส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ในสิ่งแวดล้อมและสนใจปัญหาและเหตุการณ์ประจำวันจากการอ่านถ่ายทอดจินตนาการจากการอ่านมาเป็นคำพูดหรือข้อเขียนได้และเข้าใจกลไกเบื้องต้นในการอ่านหนังสือ การกวาดสายตาจากซ้ายไปขวา

พัฒนาการทางการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 11-13) ได้จัดลำดับขั้นพัฒนาการอ่าน 6 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นก่อนเริ่มอ่าน ขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่ทารกจนถึงวัยก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาลเป็นช่วงเวลา ที่นักเรียนจะต้องเตรียมตัวเพื่อรับกับพัฒนาการในขั้นต่อไป การเตรียมนักเรียนควรเน้นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนรู้จักระเบียบ กฎเกณฑ์ การอ่านจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตให้กับผู้เรียน การให้ดูภาพและการแนะนำให้รู้จักคำที่เหมาะสม นักเรียนจะเลียนแบบ ถ้อยคำจากผู้ใหญ่ เลียนแบบเสียงที่อุบรอบๆ ตัว ใช้คำใหม่ที่ตนได้ยิน ใช้ประโยคสั้นๆ ที่สังเกตจากรายการโทรทัศน์ การจับหนังสือมักจะกลับทิศทางจะดูความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาพกับคำ ชอบให้ผู้ใหญ่อ่านเรื่องให้ฟัง ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำใหม่ๆ และเป็นทางที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาที่ดี

2. ขั้นเริ่มต้นอ่าน ขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจะคุ้นเคยกับคำง่ายๆ ที่อยู่ใกล้ตัวและพูดเป็นประโยคสั้นๆ เช่น แม่หุงข้าว ฉันเล่น ฉันนอน ฯลฯ นักเรียนจะใช้และจำประโยคเหล่านี้ได้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการเริ่มต้นรู้จักใช้คำให้สัมพันธ์กับความหมายอัน

เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ในการอ่าน สิ่งที่จะต้องพิจารณาในระดับนี้ คือ ความพร้อมนักเรียนบางคนมีความพร้อมเมื่ออยู่ชั้นอนุบาลแต่นักเรียนบางคนมีความพร้อมเมื่ออยู่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นหรือชั้นประถมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความพร้อมน้อยย่อมจะมีปัญหาในการรับรู้คำและความหมายของคำ เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีความพร้อมมากกว่า ครูผู้สอนต้องพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นอ่านของนักเรียน และให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล โดยปกติกิจกรรมสอนอ่านอย่างเป็นทางการจะเริ่มต้นที่ชั้นนี้ ครูผู้สอนอาจให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ฟังหรืออ่านจากหนังสือที่มีภาพประกอบ กิจกรรมการอ่านควรเริ่มพร้อมกิจกรรมการเขียนส่วนนักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อม ครูจะต้องศึกษาว่าเป็นเพราะเหตุใดเมื่อศึกษาปัญหาแล้วจึงให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลอย่างไรก็ตาม นักเรียนควรได้รับการสอนอ่านอย่างเป็นทางการเมื่ออายุ 5 ปีขึ้นไป

3. ชั้นเริ่มต้นอ่านอย่างอิสระ ชั้นนี้เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาและตัดสินใจว่านักเรียนคนใดมีความพร้อม สมควรที่จะอ่านอย่างอิสระหรืออ่านได้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะเมื่อพบคำยากที่นักเรียนไม่เข้าใจ ครูผู้สอนจะตัดสินใจว่านักเรียนอ่านได้ด้วยตนเองหรือไม่นั้นพิจารณาจากจำนวนคำที่เด็กรู้ว่ามีมากพอและรู้จักโครงสร้างของประโยคดี วิธีสอนที่ผู้สอนจะนำมาใช้ในชั้นนี้ คือ การแนะนำให้เด็กรู้จักคำยากในเรื่องจนเข้าใจแล้วให้อ่านเนื้อเรื่อง และเรื่องที่อ่านควรมีความสั้นยาวพอเหมาะแก่อายุ สายตาและช่วงความสนใจของนักเรียน จำนวนคำในช่วงที่อ่านควรเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรมีความยาวประมาณ 100 คำ ในชั้นต่อไปจะเพิ่มขึ้น 200 และ 300 ตามลำดับ ทั้งนี้ไม่รวมถึงนักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศ ซึ่งมีช่วงความสนใจในการอ่านมากกว่านักเรียนปกติและไม่รวมถึงนักเรียนที่มีสมองช้า ซึ่งมีช่วงความสนใจในการอ่านน้อย การสอนอ่านในชั้นนี้ผู้สอนควรแนะนำให้เด็กรู้จักส่วนประกอบของคำ ได้แก่ พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ตัวสะกดและตัวการันต์ทั้งนี้เป็นการเตรียมตัวเพื่อนำไปสู่การอ่านได้ด้วยตนเอง

4. การถ่ายโยงความรู้ ชั้นนี้เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนจะพบหนังสือประเภทต่างๆ ที่มีเนื้อเรื่องแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพื่อความรู้และความบันเทิง นักเรียนต้องการคำแนะนำจากผู้สอนในการเลือกหนังสืออ่านให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจ เนื้อเรื่องบางเรื่องให้ความคิดและเนื้อหาซับซ้อนผู้สอนจึงจำเป็นต้องให้คำแนะนำ ส่วนการสอนอ่านในใจจะเริ่มต้นในชั้นนี้แต่ยังไม่ควรเน้นอัตราเร็วในการอ่าน การอ่านในใจเป็นการอ่านเพื่อเก็บความว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหนและอย่างไรกระบวนการสอนอ่านจึงเป็นการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญและทำความเข้าใจในเรื่องราวก่อนศึกษาความหมายของคำ นักเรียน

จะนำคำที่รู้จักในเรื่องไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นมากขึ้นทำให้มีประสบการณ์ในการอ่านกว้างขวางการอ่านในลักษณะนี้เป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่าน

5. ขั้นวุฒิภาวะระดับกลาง เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะมีทักษะในการอ่านมากขึ้น ครูผู้สอนควรเริ่มสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนอ่านหนังสือประเภทต่างๆ อย่างกว้างขวาง ครูผู้สอนควรให้คำแนะนำและให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเลือกหนังสือต่างๆ โดยเฉพาะครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้อ่านอย่างกว้างขวางด้วยจึงจะสามารถให้แนวคิดที่ดีแก่นักเรียน ดังนั้นทักษะการอ่านที่ควรสอน คือการอ่านเพื่อจับความคิดสำคัญของเรื่องโดยใช้วิธีกวาดสายตาให้เร็วขึ้น การเป็นผู้อ่านอย่างมีวิจารณญาณ การเลือกเรื่องที่อ่านที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กมีความรู้มีประสบการณ์และมีความคิดอย่างกว้างขวาง รวมทั้งได้รับความบันเทิงอีกด้วย

6. วุฒิภาวะระดับสูง เริ่มตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปนักเรียนจะมีนิสัยในการอ่านเลือกหนังสือที่อ่านแตกต่างกัน นอกจากนั้นจะมีความสนใจ มีทัศนคติเข้ามาเกี่ยวข้องในการอ่านด้วยการอ่านในขั้นนี้เป็นการอ่านระดับสูง ผู้อ่านต้องมีเทคนิค มีวิธีอ่านรู้คำศัพท์วิชาการขั้นสูงรู้วิธีอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านในขั้นนี้จึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่ได้สะสมมาตั้งแต่ต้น

ลำดับขั้นพัฒนาการอ่านทั้ง 6 ขั้นนี้ จะพัฒนาต่อเนื่องกันและสอดคล้องกับลำดับขั้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย หากพัฒนาการทางด้านร่างกายของนักเรียนไม่เป็นไปตามปกติก็จะส่งผลต่อพัฒนาการในการอ่านที่จะผิดปกติไปด้วย ซึ่งครู ผู้ปกครอง และแพทย์ จะต้องร่วมมือกันศึกษาและแก้ปัญหา นอกจากนี้ผดุง อารยะวิญญู (2544 : 67-68) ได้กล่าวว่า การอ่านของนักเรียนมีพัฒนาการเช่นเดียวกับพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม พัฒนาการทางภาษาแบบออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน อายุ 0-6 ขวบ ขั้นนี้เป็นพัฒนาการของนักเรียนก่อนการสอนอ่านอย่างเป็นทางการ เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อการอ่านในอนาคต ในขั้นนี้ควรเน้นการฟัง เรื่องที่อ่านควรเป็นนิทานหรือเรื่องราวที่สนุกสนาน เป็นคำที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การเตรียมความพร้อมเป็นการเตรียมเด็กให้คุ้นเคยกับตัวอักษรและคำมากกว่าการสอนอ่านอย่างจริงจัง

ขั้นที่ 2 ขั้นการอ่านขั้นต้น อายุระดับชั้น ป.1-ป.2 เป็นการหัดอ่านเบื้องต้น นักเรียนพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ พยัญชนะกับรูปของตัวอักษร นักเรียนอาจอ่านเป็นคำได้อ่านเป็นประโยคได้ แต่การอ่านของเด็กยังช้าอยู่ การสอนส่วนมากจะสอนเป็นคำ เป็นวลีเป็นประโยคมากกว่าการสอนแบบแจกลูก

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่านคล่อง อายุระดับชั้น ป.2-ป.3 ในขั้นนี้นักเรียนมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้น มีความคล่องแคล่วในการอ่านมากขึ้น บางคนอ่านด้วยความเร็วประมาณ 140-160 คำต่อนาที

ขั้นที่ 4 ขั้นการเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อายุระดับชั้น ป.4-ม.2 นักเรียนมีทักษะในการอ่านเพื่อให้รู้สิ่งใหม่ๆ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นการศึกษาหาความรู้

ขั้นที่ 5 ขั้นแนวความคิดหลากหลาย อายุระดับชั้น ม.3-ม.6 นักเรียนสามารถอ่านเพื่อเข้าใจแนวคิดและปรัชญาต่างๆ สามารถอ่านและเปรียบเทียบ แนวคิดเดียวกันที่มาจากหลายแหล่งได้สามารถประเมินคุณภาพของเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างความรู้และแสวงหาความรู้ใหม่เป็นขั้นสุดท้าย ผู้อ่านอยู่ในวัยผู้ใหญ่สามารถนำข้อมูลที่อ่านมาจัดระบบใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนและให้เป็นแนวคิดของตนเอง

สรุปได้ว่า ลำดับขั้นการพัฒนาที่มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการอ่านสำหรับนักเรียน เพราะลำดับขั้นการพัฒนาแต่ละขั้นจะเหมาะกับเด็กในแต่ละวัย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นขั้นเตรียมความพร้อมหรือการอ่านขั้นต้น การจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนรู้จักกฎเกณฑ์ทางภาษา การอ่านคำหรือข้อความง่ายๆ ควรเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและมีความคุ้นเคย จึงจะทำให้ให้นักเรียนอ่านและรู้ความหมายของคำมากขึ้น

หลักการสอนอ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2554 : 136-137) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่แปลสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถมองเห็นให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ และสนองความต้องการของผู้อ่าน ดังนั้น การอ่านที่จะทำให้เกิดความคิดและจะนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้อ่านได้ดี ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสอนอ่านดังนี้

1. ความพร้อมของนักเรียนในการสอนครูจะต้องตรวจและสร้างความพร้อมทางร่างกายเกี่ยวกับสายตา เช่น การกวาดสายตาจากซ้ายไปขวา ความพร้อมเกี่ยวกับการสังเกตเปรียบเทียบจำแนกแยกแยะสิ่งของ การรู้จักสิ่งของทั้งของจริงและภาพ การออกเสียงเรียกสิ่งของต่างๆ รวมทั้งครูจะต้องทำให้การอ่านง่ายและสนุกสนาน

2. ความต้องการของนักเรียน ครูควรทราบความต้องการในการอ่านของเด็กเป็นรายบุคคล ต้องรู้และเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน รู้จักกระตุ้นความต้องการของนักเรียนให้มาสัมพันธ์กับการอ่านโดยชักนำให้อ่านมากๆ จะได้มีความรู้มากเพื่อจะได้นำไปพูดไปแสดงได้หรือช่วยผู้ใหญ่หาความรู้จากหนังสือได้จะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้อีกด้วย

3. ประสบการณ์ของนักเรียน นักเรียนที่มีฐานะทางบ้าน ทางสังคม และทางเศรษฐกิจดี จะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก ตรงกันข้ามกับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ดีจะขาดประสบการณ์ในการอ่าน ดังนั้นครูจะต้องสร้างประสบการณ์

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น นำภาพสถานที่ ภาพพืช ภาพสัตว์ ภาพสิ่งของ ฯลฯ มาให้นักเรียนมีประสบการณ์จะช่วยให้นักเรียนอ่านอย่างเข้าใจและมีความหมายสำหรับนักเรียนยิ่งขึ้น

4. ความหมายในการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกันตามสติปัญญา ประสบการณ์ และการเรียนรู้ บางคนรับรู้ได้เร็ว จำได้ดี ทำให้มีประสบการณ์มากดังนั้นครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนจึงจะสามารถแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมให้นักเรียนสร้างวิธีการรับรู้ได้ดีขึ้น

ลาลี รักสุทธิ (2553 : 8) ได้กล่าวถึงกระบวนการอ่านประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1. การรู้จักคำ หมายถึง การตระหนักหรือระลึกถึงประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์
2. เข้าใจความหมายของคำ วลีและประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่างๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้วเข้าใจความหมายตามลำดับ
3. ขั้นปฏิบัติการ คือ อ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรกันแน่ ต้องอ่านโดยทั้งมีสติปัญญาและความรู้สึก ประเมินได้ว่าข้อความนั้นจะยอมรับหรือปฏิเสธด้วยเหตุใด
4. บรูณาการ การนำความหมายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดหรือเกิดความสนใจใหม่ๆ อย่างที่เรียกว่าเกิด “ประจักษ์” ขึ้น อาจจะทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งๆ ไปเลยหรือเกิดความสนใจใหม่ๆ ขึ้นมาแล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

วิธีการสอนอ่าน

วิธีการสอนอ่านมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีข้อดีและข้อเสียต่างกัน ซึ่งมีผู้รวบรวมวิธีการสอนอ่านที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ดังเช่น ผดุง อารยะวิญญู (2544 : 68-70) ได้รวบรวมวิธีการสอนอ่าน 6 วิธี ดังนี้

1. วิธีสอนอ่านเป็นคำ เป็นการสอนนักเรียนให้อ่านเป็นคำเมื่อนักเรียนอ่านคำได้มากแล้วจึงสอนให้รู้จักตัวสระและพยัญชนะในภายหลัง โดยการใช้บัตรคำในการสอนแล้วให้นักเรียนอ่านตามให้ดูภาพประกอบ
2. วิธีสอนหน่วยเสียง เป็นการสอนอ่านโดยวิธีให้นักเรียนเข้าใจหน่วยเสียงในภาษา เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ ให้นักเรียนเปล่งเสียงให้ถูกต้องหน่วยเสียงและพยัญชนะจะปรากฏในคำ
3. วิธีสอนอ่านเบื้องต้น เป็นการสอนอ่าน โดยมีเนื้อหาเป็นชุดตามระดับความสามารถของนักเรียนตั้งแต่ง่ายไปถึงยาก เริ่มจากการอ่านคำ อ่านฟังเสียง ไปจนถึงการอ่านเพื่อเข้าใจความหมาย เนื้อหามีตั้งแต่สั้นๆ ไปจนถึงเนื้อหาที่มีความยาวหลายหน้ากระดาษ ภายในชุดการสอนอาจประกอบไปด้วยบัตรคำ บัตรภาพ เนื้อหาสาระที่จะให้เด็กอ่านมีการจำกัดความยากและเพิ่มปริมาณคำยากขึ้นตามลำดับ มีคู่มือครูและมีการทดสอบไว้สำหรับแต่ละตอนแต่ละชุด

4. วิธีการรวมทางภาษา การสอนภาษาควรสอนรวมทักษะ ทั้งการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ไม่ควรแยกสอนทีละทักษะนักเรียนควรพัฒนาทักษะไปพร้อมๆ กัน การสอนภาษาควรสอนในเนื้อหาสาระที่มีความหมายกับนักเรียนซึ่งอาจปฏิบัติดังนี้ อ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง ฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือในใจทุกวัน โดยใช้เวลาไม่มาก เรื่องที่นำมาให้นักเรียน อ่านควรเป็นเรื่องที่จัดเนื้อหาแล้วให้นักเรียนอ่านเรื่องในลักษณะนี้ทุกวัน ในการสอนเขียน ครูอาจเขียนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างบ่อยๆ ให้นักเรียนเขียนอธิบายภาพในสมุดภาพของนักเรียนที่นักเรียนจัดทำขึ้น จัดทำเรื่องที่อ่านให้ง่ายขึ้น เช่น รวบรวมคำยากหรือจัดหมวดหมู่ของคำตามเนื้อหาที่อ่าน

5. วิธีจัดประสบการณ์ทางภาษา วิธีนี้เหมาะสำหรับการสอนอ่านในระยะเริ่มต้น ไปจนถึงระยะกลางคือ จากระดับอนุบาลไปจนถึงระดับประถมศึกษา และมัธยมต้นเป็นการรวบรวมทุกทักษะไปพร้อมกัน วิธีนี้เชื่อว่านักเรียนมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เขาก็จะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนั้น การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนจึงยึดความสนใจของเด็กเป็นหลัก

6. วิธีสอนอาจเป็นรายบุคคลในการอ่านเป็นรายบุคคลนั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลเป็นหลัก นักเรียนควรมีโอกาสในการคัดเลือกหนังสืออ่านด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนจะเลือกตามความสนใจและระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับความสามารถของตน ครูผู้สอนควรเตรียมหนังสือไว้มากๆ เพื่อให้นักเรียนเลือกอ่าน ครูสอนนักเรียนให้รู้จักคำ ประโยคและอ่านข้อความยาวๆ ตามลำดับ การวัดผลเน้นทักษะที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย เช่น การอ่านคำอย่างเดี่ยว การอ่านคำและเข้าใจความหมาย การอ่านเป็นประโยค

วรรณิ โสมประยูร (2554 : 138-139) กล่าวว่า วิธีการสอนอ่านมีหลากหลายวิธี ครูควรทำความเข้าใจในแต่ละวิธีเพื่อเลือกวิธีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและทักษะที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียน โดยนำวิธีการสอนอ่านต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ปัจจุบันวิธีที่นิยมนำมาผสมผสานกันมีดังนี้

1. วิธีการสอนอ่านแบบแจกลูก วิธีนี้เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักรูป และเสียงของอักษรทุกตัวเพื่อให้รู้จักการประสมคำ ซึ่งมีทั้งการแจกพยัญชนะและสระรวมทั้งผันวรรณยุกต์ที่แยกตามอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ เป็นต้น วิธีการสอนอ่านแบบแจกลูกนี้เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเรียนคำใหม่ได้ง่าย อ่านออกเสียงได้ดี แต่บางครั้งทำให้นักเรียนไม่สนใจในการอ่านเพราะไม่ค่อยเข้าใจความหมายของคำ และทำให้ขาดทักษะการอ่านเร็ว การสอนอ่านแบบแจกลูกจึงมุ่งให้นักเรียนออกเสียงได้เป็นส่วนใหญ่มากกว่าที่จะมุ่งอ่านเพื่อเอาความหมาย การสอนแบบแจกลูกจะได้ผลดีมากก็ต่อเมื่อนักเรียนโตพอที่จะรู้เหตุผลได้แล้ว

2. วิธีการสอนอ่านแบบสะกดคำ เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการสอนอ่านแบบแจกลูกหรือประสมคำแต่แยกออกมาให้มองเห็นชัดเจนขึ้น

3. วิธีสอนอ่านแบบคำเป็นประโยค วิธีสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือ เรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ดี ทำให้นักเรียนอ่านได้เร็ว เพราะสามารถกวาดสายตาไปได้ทีละ 2-3 คำ การสอนอ่านแบบเป็นคำ เป็นประโยคให้กับนักเรียน เริ่มเรียนหรือชั้น ป.1 แล้วใช้วิธีสอนอ่านแบบแจกลูกในระยะเวลาที่เหมาะสมปนกันทั้งสองอย่างจะ ช่วยให้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีสอนแบบใช้แผนภูมิประสบการณ์ แผนภูมิประสบการณ์มีหลายชนิดซึ่งครู และนักเรียนสามารถช่วยกันสร้างขึ้นมาได้ แผนภูมิที่ดีจะเป็นอุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่มีประโยชน์ อย่างยิ่งในการสอนอ่าน การสอนอ่านโดยวิธีนี้จะทำให้นักเรียนอ่านคำหรือประโยคได้เร็วและมีความหมายมากขึ้นและเด็กสามารถนำความคิดที่ได้จากแผนภูมิไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

สรุปได้ว่ากระบวนการและวิธีการสอนอ่านมีหลายวิธี ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจ ฝึกฝนฝึกหัดความรู้ทั้งเนื้อหาวิชาการและวิธีการสอนอยู่เสมอเพราะปัจจุบันรูปแบบการสอนต่างๆ ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วดังนั้น ในการสอนจึงต้องรู้จักเลือกหรือนำการสอนมาประยุกต์ใช้กับนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมายและวัยของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะวิธีการสอนที่ดีย่อมทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน

ทฤษฎีการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2548 : 56-59) ได้รวบรวมทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้ การอ่านคือ การรับรู้และเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน การอ่านเพื่อความเข้าใจคือหลักเบื้องต้นของการอ่าน โดยอาจเชื่อมโยงกับความจำและประสบการณ์เดิม

1. ทฤษฎีเน้นความสำคัญของข้อความ ทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของสารเป็นหลัก ข้อความหนึ่งๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่ออ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้ามารวมกัน แล้วทำความเข้าใจสารอีกครั้งหนึ่ง

1.1 ทฤษฎีของ ทราบาสโก (Trabasso) การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันกล่าวคือผู้อ่านรับสาร จากนั้นเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้เน้นว่า ระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ เมื่ออ่านข้อความผู้อ่านจะควบคุมเพียงโครงสร้างผิวจนกว่าสาร ที่รับรู้จะได้รับการเปรียบเทียบ เช่น หากอยากรู้ว่าเชียงใหม่เมื่อ 50 ปีก่อนเป็นอย่างไรให้ไปดูที่ หลวงพระบาง หากไม่มีประสบการณ์การไปเที่ยวหลวงพระบาง ก็ย่อมไม่รู้ว่เชียงใหม่เมื่อ 50 ปีก่อนเป็นอย่างไร ลำดับขั้นพื้นฐานการอ่านของทฤษฎีนี้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ รับสารประสบการณ์เดิม และความหมาย

1.2 ทฤษฎีของ เชส (Chase) และคาร์ก (Clark) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิมโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ผู้อ่านจะรับสารแล้วเปรียบเทียบกับประสบการณ์จริง ถ้าไม่แน่ใจก็จะใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

1.2.2 สารที่ให้ความรู้สึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้เร็วและนานกว่าคือเมื่อรับรู้และจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจจะลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางลบ

1.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะและความหมายของคำจะบันทึกไว้ในสมอง

1.3 ทฤษฎีของ รูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงกระบวนการอ่านที่การทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อนแต่ขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ เริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยรับรู้ตัวอักษรของคำที่รู้จักเพื่อทำความเข้าใจในความหมายต่อจากนั้นเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีเพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำ และชนิดของคำ หลักสำคัญของทฤษฎีมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1.3.1 การที่ผู้อ่านจะรับรู้คำวานั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงในประโยคเดียวกันหรือข้อความใกล้เคียงกันว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

1.3.2 การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียงอาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้ จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้เร็วขึ้น

1.3.3 การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้กับผู้อ่านเข้าใจ

1.3.4 การที่ผู้อ่านจะแปลความหมายของคำขึ้นอยู่กับการชี้แนะของคำบางคำ ทฤษฎีนี้เน้นความสัมพันธ์ของคำ ประโยค และข้อความ ผู้อ่านจะต้องรู้จักความหมายของคำ ชนิดหน้าที่ รูปร่าง และสะกดได้ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของเรื่องราวทั้งหมด กระบวนการอ่านคล้ายกับระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ แท้ที่จริงเป็นการแยกให้เห็นว่าสมองจะต้องมีความรู้ในเรื่องอะไร เป็นการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับสมองของผู้อ่าน

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ ทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กรรมและส่วนขยาย นอกจากนั้นต้องรู้จักคำชนิดต่างๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา ฯลฯ การเข้าใจ หน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

2.1 ทฤษฎีของ ดาเวส (Dawes) ข้อความหรือเรื่องราว ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุง ประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นที่เข้าใจของผู้อ่าน คือ ความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยค บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่ได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันแต่ผู้อ่านพยายามดึงความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้

2.2 ทฤษฎีของ เฟดารีเกน (Fedariken) ทฤษฎีได้นำโครงสร้างทางภาษาเป็นแกนสำหรับการสร้างความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจความหมายถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยงโดยอาศัยวิธีทางหลักภาษา องค์ประกอบสำคัญของเรื่องในทฤษฎี ดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวคิดของเนื้อเรื่องที่อ่านเป็นแนวคิดรวมตลอดเรื่อง

2.2.2 แนวคิดย่อยๆ ของเนื้อเรื่องจะมีความสัมพันธ์กัน และเมื่อนำมารวมกันแล้วสรุปรวมเป็นแนวคิดของเนื้อเรื่องทั้งหมดได้

2.2.3 ข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในท้ายบท

2.2.4 แนวคิดแต่ละบท มีบทสรุปตอนท้ายของบท

การอ่านยังเป็นกระบวนการที่คล้ายกับโปรแกรมของเครื่องคิดเลขเมื่อนำสารใส่เข้าไปในโปรแกรมแล้ว ผู้อ่านต้องพิสูจน์ว่าถูกต้องหรือไม่โดยใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาตัดสิน หากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจะเก็บส่วนที่เป็นความรู้ไว้ในสมองส่วนที่ไม่จำเป็นก็จะตัดทิ้ง

การอ่านเชิงวิเคราะห์

ความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์

มีผู้ให้ความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์ ไว้มากมายซึ่งรวบรวมไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2546 : 10) กำหนดความหมาย การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญาและความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่าน การฝึกแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวาง และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา เพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง การถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาได้ จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ต่างๆ มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นความคิดเห็น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 3) การอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะรูปแบบของงานประพันธ์ที่อ่านว่าเป็นอะไร เนื้อหาประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยแยกเนื้อเรื่องออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรอย่างไร เพราะเหตุใด หรือทำไม พิจารณาแต่ละส่วนให้ละเอียด

ลงไปว่าประกอบกันอย่างไรหรือประกอบด้วยอะไรบ้าง วิเคราะห์ทฤษฎีของผู้แต่ง เพื่อทราบจุดหมายที่อยู่เบื้องหลังผ่านทางภาษาและถ้อยคำที่ใช้

ปวร วรงค์ปัญญา (2551 : 29) การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องหรือสิ่งที่อ่าน สามารถแยกเนื้อเรื่องออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร สามารถสรุปเรื่อง ข้อคิดและประเมินคุณค่าจากเรื่องที่อ่านตามแนวคิดของผู้เขียนได้

รัตติกกร ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2552 : 22) การอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาเรื่องที่อ่านอย่างละเอียด การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างชัดเจน และสามารถประเมินเรื่องที่อ่านโดยใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณต่อเรื่องราวที่อ่าน

จากความหมายของการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายสรุปได้ว่าการอ่านเชิงวิเคราะห์หมายถึง การอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญา และความรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่านพิจารณาแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนๆ สรุปเรื่องราว ประเมินคุณค่า และถ่ายทอดออกมาเป็นความคิดเห็น

หลักการอ่านเชิงวิเคราะห์

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2548 : 101-109) ได้อธิบายถึงประเภทของการอ่านวิเคราะห์และลำดับขั้นของการอ่านเชิงวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ดูรูปแบบของงานประพันธ์ว่าใช้รูปแบบใด อาจเป็นนิทาน บทละคร นวนิยาย เรื่องสั้น บทร้อยกรอง หรือบทความจากหนังสือพิมพ์
2. แยกเนื้อเรื่องออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร
3. แยกพิจารณาแต่ละส่วนให้ละเอียดลงไปว่าประกอบกันอย่างไร หรือประกอบด้วยอะไรบ้าง
4. พิจารณาให้เห็นว่าผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอเรื่องอย่างไร
5. ตรวจสอบว่าเนื้อความตอนใดเป็นข้อเท็จจริงหรือความรู้ ตอนใดเป็นความคิดเห็นหรือทัศนะ ตอนใดแสดงออกเป็นอารมณ์หรือความรู้สึก
6. ตรวจสอบว่า ความรู้ ทัศนะอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นผู้เขียนเขียนด้วยเจตนาต้องการให้ผู้อ่านเกิดปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไรรวมทั้งผู้เขียนให้แง่คิดต่างๆ ลงไปคืออะไร
7. พิจารณาเป็นขั้นตอนสุดท้ายว่าสาระสำคัญของเรื่องนั้นคืออะไรและสาระที่สำคัญรองลงมาคืออะไร

การอ่านวิเคราะห์มีหลายประเภท ดังนี้

1. การอ่านวิเคราะห์คำ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านรู้จักแยกแยะถ้อยคำในวลี ประโยคหรือข้อความต่างๆ โดยสามารถบอกได้ว่าคำใดใช้อย่างไร ใช้ผิดความหมาย ผิดหน้าที่ไม่เหมาะสม ไม่ชัดเจนอย่างไรและควรปรับปรุงอย่างไรจึงจะใช้ได้ถูกต้อง

2. การอ่านวิเคราะห์ประโยคเพื่อแยกแยะประโยคต่างๆ ว่าเป็นประโยคที่ต้องชัดเจนหรือไม่ ใช้ประโยคผิดไปจากแบบแผนของภาษาอย่างไร เป็นประโยคที่ต้องสมบูรณ์เพียงใด หรือไม่มีหน่วยความในประโยคขาดเกินหรือเปล่า เรียงลำดับความในประโยคที่ใช้ได้ถูกต้องชัดเจนหรือไม่ เมื่อพบข้อบกพร่องต่างๆ แล้วก็สามารถแก้ไขได้ถูกต้อง

3. การอ่านวิเคราะห์ทัศนะของผู้แต่งเป็นการอ่านที่ต้องมีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ว่าผู้แต่งมีทรรศนะอย่างไร มีความคิดต่อเนื่องหรือไม่ จำเป็นหรือไม่ที่เราจะต้องคล้อยตาม ผู้เขียนและเมื่อไม่คิดตามเรามีความเห็นส่วนตัวอย่างไร

4. การอ่านวิเคราะห์รส คำว่ารส หมายความว่าลักษณะที่รู้ได้ด้วยลิ้น โดยปริยายหมายถึงความรู้สึกชอบใจ เมื่อนำมาใช้กับงานเขียนหมายถึงความประทับใจ เป็นเรื่องของอารมณ์และสมอง การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญาและความรอบรู้ต่อสิ่งที่อ่าน ฝึกแสดงความคิดเห็นช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดเป็น มีความรู้กว้างขวาง ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้จากการอ่าน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับมูลนิธิซีเมนต์ไทย (2546 : 10-14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการอ่านเชิงวิเคราะห์ประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ไว้ดังนี้

องค์ประกอบในการอ่านเชิงวิเคราะห์ประเภทบันเทิงคดี มีดังนี้

1. รูปแบบ พิจารณารูปแบบหรือลักษณะเฉพาะของงานเขียนแต่ละประเภทว่ามีรูปแบบอย่างไร เช่นนิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บทร้อยกรอง วรรณคดีเฉพาะวรรณกรรมแต่ละประเภท มีกลวิธีในการนำเสนอเรื่องและแบบแผนของการประพันธ์ต่างกันไป จึงควรอ่านและพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ คือ การวางเค้าโครงเรื่อง แนวเรื่องและการดำเนินเรื่อง เป้าหมายหลักของตัวละครที่สำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์สำคัญของผู้เขียน

2. ความสัมพันธ์ของฉาก วรรณกรรมทุกเรื่องต้องมีการเสนอฉากไว้เป็นฐานรองรับเหตุการณ์ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ฉากหมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้นๆ เกิดขึ้น วรรณกรรมที่ดีจึงต้องมีบรรยากาศของฉากสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่สำคัญของเรื่องอย่างสมจริง

3. จุดมุ่งหมายและผลที่คาดหวัง ผู้อ่านต้องพิจารณาจากสาระสำคัญของเรื่องเพื่อหาแนวคิด ทัศนะหรือเจตนารมณ์ของผู้แต่งที่ต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน ทั้งโดยนัยตรงและนัยแฝง ผู้อ่านจึงต้องตั้งคำถามไว้ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนฉากเปลี่ยนตอนของเรื่องหรือเมื่อมีการกระทำของตัวละครจบลง เพื่อจะได้ประเมินความคิดที่ได้รับเป็นระยะๆ และนำข้อสรุปที่สำคัญมาเชื่อมโยงกันเป็นขั้นตอน

ของเรื่องโดยผู้อ่านอาจวิเคราะห์ตีความหมายที่ซ่อนอยู่ในชื่อเรื่องเสียก่อนแล้วอ่านบทนำและบทสรุปของเรื่องเพื่อแสวงหาคำตอบที่กระจ่างชัดเจนจากเนื้อเรื่องต่อไป

4. การเข้าใจคุณลักษณะของตัวละคร ผู้อ่านต้องอ่านและพิจารณาการกระทำของตัวละครที่สำคัญของเรื่อง ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเข้าใจแนวเรื่องอย่างใกล้ชิด เพราะตัวละครทุกตัวเสมือนหนึ่งบุคคลที่มีชีวิตและจิตสำนึกไม่ต่างจากปุณฺชนทั้งหลาย ซึ่งจะมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำที่เป็นพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกมา เพื่อโต้ตอบตัวละครอื่นๆ พฤติกรรมของตัวละครทุกตัวจะเริ่มจากจุดที่เป็นเหตุการณ์เริ่มต้นแล้วดำเนินต่อไปจนถึงจุดจบอย่างสมเหตุสมผล

องค์ประกอบในการอ่านเชิงวิเคราะห์ประเภทข่าวสารคดี โดยทั่วไปประกอบด้วย

1. หัวข่าว มักใช้เป็นการนำข่าว ดึงดูดความสนใจ สรุปเรื่อง หรือผู้อ่านอาจประเมินได้ว่าเป็นเรื่องอะไรจากหัวข่าว
2. ความนำ จะเป็นส่วนที่ให้ข้อเท็จจริง แนวความคิดและข้อสนเทศหรือผู้อ่านได้ทราบข่าวโดยย่ออย่างรวดเร็ว
3. ส่วนเชื่อม คือส่วนที่เชื่อมต่อระหว่างความนำกับเนื้อเรื่อง คือจะขยายเนื้อหาจากความนำให้ชัดเจนขึ้น
4. เนื้อข่าว จะเป็นส่วนที่อธิบายหรือรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ความคิด ความอ่านของผู้รายงานทั้งหมด

ขั้นตอนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับมูลนิธิซีเมนต์ไทย (2546 : 21) ได้สรุปขั้นตอนการสอนอ่านวิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูลรับรู้เรื่องราวและเข้าใจความหมายจากการสังเกตสนทนาซักถามเล่าเรื่องบริบททางจากข่าวสารข้อมูล

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์จำแนก และจับใจความสำคัญของเรื่องราว ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสังเคราะห์ข้อมูล ประเมินความน่าจะเป็นความน่าเชื่อถือการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมหาหลักฐานประกอบการตัดสินใจเชิงเหตุเชิงผล

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำไปใช้นำผลจากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง เลือกอย่างเหมาะสมแล้วนำไปใช้

การจัดการเรียนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์

ลำติ รักษ์สุทธิ (2554 : 44) ได้สรุปแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ ดังนี้

1. ให้นักเรียนอ่านข้อความสั้นๆ แล้ววิเคราะห์คำที่ผู้เขียนเลือกใช้ว่าคำใดใช้ผิดความหมาย คำใดที่ใช้ผิดหน้าที่ คำใดที่ใช้ไม่เหมาะสม หรือไม่ชัดเจน พร้อมทั้งให้ตัวอย่างแนวทางแก้ไข

2. ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวสั้นๆ แล้ววิเคราะห์ประโยคที่ผู้เขียนใช้ว่ามีความถูกต้อง ชัดเจนหรือไม่ ผิดจากแบบแผนของภาษาอย่างไร เป็นประโยคที่ต้องสมบูรณ์หรือไม่ การเรียงลำดับความในประโยคถูกต้องหรือไม่ ใช้ประโยคกะทัดรัดหรือไม่ ใช้คำฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นหรือไม่ นักเรียนมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงอย่างไร ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องราวสั้นๆ แล้ววิเคราะห์ทีละเรื่องก็ได้ เช่น เรื่องที่ 1 วิเคราะห์ความถูกต้องชัดเจนของการใช้ประโยค เรื่องที่ 2 วิเคราะห์การเรียงลำดับความในประโยค ฯลฯ สิ่งสำคัญ คือ ข้อความที่เลือกมาต้องมีเนื้อหาเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ของครูที่ตั้งไว้

3. ให้นักเรียนอ่านบทความสั้นๆ แล้ววิเคราะห์ทัศนะของผู้แต่งว่าเป็นความคิดที่มีเหตุผล น่าเชื่อถือ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง หรือแสดงทัศนะเชิงเพื่อฝัน

การคิดและการคิดเชิงวิเคราะห์

การคิดและการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการทางสมองเป็นการเรียนรู้จากการรับสาร หรือข้อมูลแล้วจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับ การคิดทำให้คนเป็นคนช่างสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก แยกแยะ ตีความเพื่อให้เกิดความรู้หรือข้อสรุป

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2549 : 7) ได้กล่าวว่า การคิด คือพฤติกรรมในสมองที่อยู่ในลักษณะ หรือรูปแบบของการปฏิบัติการทางสมองที่เป็นกระบวนการแห่งการคิด โดยเริ่มจากสภาพหรือ สถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความอึดอัด วิตกกังวล อารมณ์ตึงเครียด ไม่สบายใจ จึงต้อง กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อคลายความรู้สึกไม่สบาย หรือเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป และเกิดความสุขสบายใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัง (2551 : 3) ได้อธิบายความหมาย ของการคิดไว้ว่า การคิด เป็นกระบวนการทำงานของสมองที่เป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์อันเป็นผล มาจากประสบการณ์เดิม สิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบ ส่งผลให้เกิดความคิดใน สถานการณ์แก้ไขปัญหา หรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนคำว่า การวิเคราะห์นักการศึกษาหลายท่าน เช่น สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 9) ลักษณะ สิริวัฒน์ (2549 : 67) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 2) ได้สรุปเป็นแนวเดียวกันว่าการวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อยๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย

สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 9) การคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุสิ่งของเรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้สอดคล้องกับ ลักษณะ สรีวัฒน์ (2549 : 67) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยๆ ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์สิ่งใดและส่วนย่อยๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจ จนสามารถนำไปตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัง (2551 : 53) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดและจำแนกแยกแยะข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ และจัดหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริงความสำคัญแก่นแท้ขององค์ประกอบหรือหลักการของเรื่องนั้นๆ สามารถอธิบายตีความสิ่งที่เห็น ทั้งที่อาจแฝงซ่อนอยู่ภายในสิ่งต่างๆ หรือปรากฏได้อย่างชัดเจน รวมทั้งหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ว่าเกี่ยวพันกันอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุ ส่งผลกระทบต่อกันอย่างไร อาศัยหลักการใด จนได้ความคิด นำไปสู่การสรุปการประยุกต์ใช้ ทำนายหรือคาดการณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

จากนิยามข้างต้นอาจสรุปความหมายของการคิดวิเคราะห์ได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการทำงานของสมอง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ ตีความ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อค้นหาความจริงความสำคัญหรือหลักการสำคัญของเรื่องนั้นๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจ จนสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นการแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้นถึงที่สืบเนื่องหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในระบบการคิดและจุดสิ้นสุดของการคิด กระบวนการคิดวิเคราะห์มีผู้ให้ความรู้และรายละเอียด ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 19) ได้อธิบายว่า กระบวนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุสิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พี่ช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราวเหตุการณ์หรือสถานการณ์จากข่าวของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการ

วิเคราะห์เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความนี้ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ เป็นการพินิจวิเคราะห์ทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย WHAT (อะไร) WHERE (ที่ไหน) WHEN (เมื่อไร) WHY (ทำไม) WHO (ใคร) และ HOW (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัง (2551 : 54) ได้อธิบายว่า กระบวนการคิดวิเคราะห์มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ว่าจะวิเคราะห์อะไร กำหนดขอบเขตและนิยามของสิ่งที่จะคิดให้ชัดเจน เช่น จะวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของเรา
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ว่าต้องการวิเคราะห์เพื่ออะไร เช่น เพื่อจัดอันดับเพื่อหาเอกลักษณ์ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อหาสาเหตุ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข
3. พิจารณาข้อมูลความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ว่าจะใช้หลักการใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และจะใช้หลักการความรู้นั้น ควรใช้ในการวิเคราะห์อย่างไร
4. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ได้เป็นระบบระเบียบชัดเจน

การคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญเป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนซึ่งการพัฒนาคิดนั้น กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับมูลนิธิซีเมนต์ไทย (2546:17) และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2552 : 48) ได้แบ่งการพัฒนาคิดมี 3 ระดับคือ

1. ทักษะการคิด การกระทำหรือพฤติกรรมที่ต้องใช้ความคิด ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร เช่น การฟัง การอ่านรับรู้ อธิบาย การพูด การเขียน การแสดงออก เป็นต้น ทักษะที่เป็นแก่นหรือทักษะขั้นพื้นฐาน เช่น ทักษะการสังเกต การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การแปลความ การใช้เหตุผล การสรุปความ เป็นต้น และทักษะการคิดขั้นสูงได้แก่ ทักษะการทำนาย การทดสอบ สมมติฐาน การพิสูจน์ เป็นต้น
2. ลักษณะการคิด ที่ควรพัฒนามี 8 ประการคือ การคิดคล่อง คิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้ง รวมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผล

3. กระบวนการคิด เป็นการคิดระดับสูง กระบวนการคิดที่สำคัญได้แก่ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ชาคริต ชมชื่น (2545 : 17-18) ได้สรุปลำดับขั้นพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญาของเพียร์เจทออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว เป็นขั้นตอนการคิดและพัฒนาสติปัญญาของเด็กที่มีอายุระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี เด็กในวัยนี้ไม่สามารถฝึกให้คิดในเรื่องที่เป็นจินตนาการได้

2. ขั้นเตรียมตัวและรู้จักคิดเชิงรูปธรรม เป็นขั้นตอนการคิดและพัฒนาสติปัญญาเด็กที่มีอายุระหว่าง 2-11 ปี โดยในช่วงอายุระหว่าง 2-4 ปี เป็นขั้นที่เด็กเอาแต่ใจตนเอง ตัดสินใจตามที่มองเห็น

เมื่ออายุ 4 - 7 ปี จะเป็นขั้นของการคิดได้เอง สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายรู้จักแยกแยะประเภทและจัดหมวดหมู่สิ่งของ เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล คิดเลขได้ เริ่มเข้าใจเรื่อง การคงสภาพของวัตถุ

เมื่ออายุ 7-11 ปี เป็นขั้นการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม เด็กรู้จักคิดด้วยเหตุและผล สามารถจัดประเภทและหมวดหมู่ จัดลำดับขั้นตอนได้ คิดแก้ปัญหาเป็นขั้นเป็นตอนและคิดย้อนกลับ เข้าใจความกว้างความยาว ปริมาตรเชิงนามธรรม เข้าใจกาลเวลา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตำรวจความคิดเห็นของตนเอง คิดเรื่องคุณธรรมและพยายามทำสิ่งที่ถูกต้อง

3. ขั้นการใช้ความคิดเชิงนามธรรมเป็นขั้นตอนการคิดของเด็กที่มีอายุระหว่าง 11-15 ปี เด็กวัยนี้สามารถคิดได้โดยไม่ต้องอาศัยวัตถุเป็นสื่อ รู้จักวิเคราะห์ตีความ ทดสอบสมมติฐาน รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำ สามารถนำวิธีการแก้ปัญหาที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่นๆ สามารถคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม ควบคุมตนเองในด้านจริยธรรม สนใจความหมายของเหตุการณ์และการกระทำ สนใจในจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต

ขั้นพัฒนาความคิดของเพียร์เจทเป็นการแสดงให้เห็นลำดับขั้นในการคิดตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น พัฒนาการทางสมองจะพัฒนาสูงสุดเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 15 ปี ความสามารถในการคิดตามระดับต่างๆ ของเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการในการเรียนภาษาทั้งสี่เพราะในขณะที่อ่านตัวอักษร ผ่านกระบวนการทางความคิด และทำความเข้าใจในเรื่องรานั้นแล้วสรุปความหมาย วิเคราะห์ประเด็นของเรื่องที่อ่านทำให้การอ่านเชิงวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับการคิดวิเคราะห์จนแยกไม่ออก อนงค์ศิริ วิชาลัย (2550 : 16) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานของอวัยวะในร่างกายอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากตาสัมผัสตัวอักษรซึ่งประกอบเป็นคำๆ และต้องรู้จักคำๆ นั้น ต้องเข้าใจความหมาย แปลความหมายตรงตามทีผู้เขียน

ต้องการสื่อสารและนำความรู้ ข้อคิดที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดเองทำเองดังที่กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับมูลนิธิซีเมนต์ไทย (2546 : 19-21) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นสำคัญต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเอง ปฏิบัติจริง มีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีม แสวงหาความรู้อย่างอิสระและฝึกสมาธิเพื่อควบคุมจิตใจให้สงบ

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน ทำให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร วัตถุประสงค์ ประเมินผลด้วยวิธีใด เพื่อให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะขั้นตอนการจัดทำและหลักการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนลักษณะของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายและความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2545 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง แผนการหรือโครงการ ที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริพร จิปนวัฒนา (2551 : 209) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องคำนึงถึงความพร้อมความสนใจ และความพึงพอใจของผู้เรียน

ลำลี รักสุทธิ (2554 : 132) แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการหรือโครงสร้างที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อการปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

บุรุษ ศิริมหาสาร (2547 : 34-35) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง

อาจสรุปได้ว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ครูพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ศิริพร ชีปนวัฒนา (2551 : 210-216) ได้ให้แนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ดังนี้

1. กำหนดความคาดหวังหรือผลการเรียนรู้รายปี โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มาจัดเป็นจุดหมายการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคระบุดังความรู้ ความสามารถของผู้เรียนซึ่งจะเกิดขึ้นภายหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น
2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากความคาดหวังหรือผลการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน
3. กำหนดเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี รายภาคทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำจุดหมายการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยรายชื่อยาวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชารายปีหรือรายภาคและหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำมากำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

1. สารสำคัญของเรื่องหรือความคิดรอบขอบ หมายถึง ข้อสรุปหรือแก่นของความรู้ ทักษะและเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหรือสิ่งที่ติดตัวกับผู้เรียนอย่างถาวร หลักการเขียน สารสำคัญควรคำนึงถึงหลักการดังนี้ เป็นประโยชน์ที่สมบูรณ์และได้ใจความ ใช้คำกะทัดรัดชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือยและมีใจความตรงกับเนื้อหาที่สอน

2. จุดประสงค์ที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้มี 2 ลักษณะ คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้หรือ จุดประสงค์ปลายทาง และพฤติกรรมบ่งชี้ผลลัพธ์หรือจุดประสงค์นำทาง

3. เนื้อหา หมายถึง สารของความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษา

4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเขียนขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาและ จุดประสงค์นั้นๆ โดยยึดขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนเป็นหลักการ

5. สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนการสอน เรื่องนั้นๆ

6. การวัดผล เป็นการระบุวิธีการวัดและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดในการสอนครั้งนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการประเมินว่าผู้เรียนเกิดพัฒนาการการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เพียงไร

7. การประเมินผล การระบุการประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ อาจจะระบุเป็น คำตอบของการวัดผลในเชิงคุณภาพหรือปริมาณก็ได้ ซึ่งจะต้องประเมินหลังจากที่ได้วัดผล เรียบร้อยแล้ว

8. ภาคผนวก เป็นส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความสมบูรณ์ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน

9. บันทึกหลังการสอน เป็นการบันทึกผลของการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวม โดยระบุข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนปัญหาทั้งในส่วนของผู้เรียนและผู้สอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำเป็นข้อมูล ในการพัฒนาการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ถือว่าเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ครูนำพาผู้เรียนไปจุดประสงค์หรือ เป้าหมายที่ตั้งไว้ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้ คำแนะนำส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเองโดยผู้สอนต้องลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหา ให้ผู้เรียนคิดแก้ไขหรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

3. เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการและสามารถนำกระบวนการไปใช้ได้จริงในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

4. เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนได้ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 3) ได้อธิบายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ว่า

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียน เป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการสอนที่เปิดให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเองโดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นการคอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาหรือแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

รัตติกกร ภิรมณ์ไกรภักดิ์ (2554 : 39-40) ได้รวบรวมคุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาที่กำหนดทุกข้อ โดยกิจกรรมนอกจากต้องสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะที่มุ่งเน้นทุกด้านตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว จะต้องสร้างมโนทัศน์ในสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่กำหนดอย่างชัดเจนครบถ้วนและทันสมัย

2. ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียนกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งกระบวนการในที่นี้หมายถึง

2.1 การมีขั้นตอนต่างๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิด การพูดในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ คือได้ความรู้ความเข้าใจและเจตคติหลังจากทำกิจกรรม

2.2 การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนความคิดติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง ดังแนวคิดที่ว่าแทนที่จะให้ปลาเด็กกินทุกวัน เราควรฝึกวิธีหาปลาให้เขา เพื่อให้เขาสามารถหาปลากินเองได้ตลอดชีวิตจะดีกว่า กระบวนการการเรียนรู้โดยทั่วไป คือ การจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ผ่านประสาทสัมผัสและช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น ได้สังเกต อ่าน ฟัง คิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียนและลงมือปฏิบัติจริงผลที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้ความคิด ทักษะความสามารถ ลักษณะทางด้านจิตพิสัยต่างๆ เช่น เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความสนใจ ความพอใจ เป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ คือ การสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกเล่าความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาวิชาและสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

กระบวนการที่ครูควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

1. กระบวนการเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยา เช่น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการเรียนรู้ความคิดของ บลูม (Bloom) เป็นต้น
2. กระบวนการของศาสตร์ต่างๆ เช่น กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการเรียนคณิตศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการทางวิชาชีพ กระบวนการทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา เป็นต้น
3. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ผู้เรียนคือหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะหากไม่มีผู้เรียนแล้วการเรียนการสอนก็จะไม่เกิดขึ้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ตนจะสอนว่าเป็นอย่างไร เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าจะจัดอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับธรรมชาติ วัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นส่วนรวม ขณะเดียวกันจะสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง สภาพแวดล้อม หมายถึง ทั้งใน ห้องเรียน โรงเรียนและชุมชน ครูต้องมีข้อมูลว่ามีวิทยากรท้องถิ่นหรือแหล่งวิทยาการใดบ้างที่ครูจะใช้ได้ เพราะอาจมีกิจกรรมบางอย่างที่ครูต้องการนำมาใช้ แต่ทำไม่ได้เพราะขาดแหล่งวิทยาการสำคัญๆ หรือครูมีเวลาและสถานที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่องเพียงใด ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพของห้องเรียน โรงเรียนและชุมชน โดยพยายามใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด เช่น หัวข้อที่กำหนดให้ทำรายงานการศึกษาค้นคว้า โครงการหรือชิ้นงานก็ควรเป็นหัวข้อเกี่ยวกับท้องถิ่นหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดความสามารถและความสนใจเพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านวิชาการ การประกอบอาชีพ การดำรงตนในสังคมและบุคลิกภาพส่วนตน

5. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำใน การดำเนินกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา

ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 55-57) ได้สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้วมาพิจารณาจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้
2. ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้
3. กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น
4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา
5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้เฉพาะข้อที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อ สาระการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชา
6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน
7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้นๆ
8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม
9. เลือกสื่ออุปกรณ์ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์
10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอนตาม ธรรมชาติวิชา ตามจุดประสงค์นำทาง และควรคำนึงถึงการบูรณาการเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้อื่นๆ เข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย
11. กำหนดการวัดผลประเมินผลโดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งที่เกิดระหว่าง เรียนตามจุดประสงค์ย่อย จุดประสงค์นำทาง และที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผน การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดที่หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม ฯลฯ

สรุปได้ว่าการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดแก้ปัญหาโดยเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว เป็นเรื่องราวที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีรูปแบบที่ตายตัวขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง กำหนดซึ่งในเรื่องนี้ ศิริพร จีปนวัฒนา (2551 : 216-222) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันสามารถจัดทำได้ 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบการเรียงลำดับหัวข้อ เป็นรูปแบบที่เขียนเรียงลำดับตามหัวข้อต่างๆ รูปแบบนี้มีความสะดวกในการเขียนเพราะไม่ต้องเขียนความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้อไว้ แต่จะยากในการสร้างความสัมพันธ์ในแต่ละหัวข้อเวลาดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง รูปแบบแผนการสอนแบบเรียงหัวข้อ

แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่.....

หน่วยย่อยที่..... ชั้น.....

เรื่อง..... เวลาเรียน..... คาบ

1. สาระสำคัญ

.....

2. จุดประสงค์

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

.....

2.2 จุดประสงค์นำทาง

.....

3. เนื้อหา

.....

.....

4. กิจกรรมการเรียนรู้

.....

5. สื่อการเรียนรู้

.....

6. การวัดผล

.....

7. การประเมินผล

.....

8. ภาคผนวก

.....

9. บันทึกหลังสอน

.....

2. รูปแบบกิจกรรม รูปแบบนี้จะเขียนเป็นช่องๆ ของแต่ละหัวข้อที่กำหนด แต่ละช่องจะมีความสัมพันธ์กับแนวนอนอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง รูปแบบแผนการสอนแบบกิจกรรม

แผนการสอนกลุ่มวิชา.....ชั้น.....

หน่วยที่.....เรื่อง.....เวลา.....คาบ วันที่.....

สาระสำคัญ

.....

จุดประสงค์

จุดประสงค์ปลายทาง

1.

2.

จุดประสงค์นำทาง

1.

2.

เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผลประเมินผล	หมายเหตุ

บันทึกหลังสอน.....

.....

การจัดทำแผนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือครูผู้สอนที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมและสะดวกต่อการนำไปใช้

เทคนิคการสอนแบบเลือกสรร

รูปแบบ เทคนิคและวิธีสอน มีหลากหลายวิธีที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งในการสอนแต่ละครั้งครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ บางครั้งจุดประสงค์อย่างหนึ่งอาจจะบรรลุด้วยวิธีสอนแบบหนึ่งหรืออาจจะต้องใช้วิธีการสอนหลายๆ แบบก็ได้ การสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเลือกสรรนี้นักการศึกษาบางท่านเรียกว่าการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งได้รวบรวมความหมายและแนวคิดไว้ ดังนี้

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (อ้างถึงในกานดา เดชวงษ์ญา, 2553 : 32) วิธีสอนแบบเลือกสรรเป็นการเลือกส่วนใดส่วนหนึ่งหรือวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งที่เห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด มีประโยชน์ที่สุด และเป็นวิธีสอนที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมาใช้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 134) การสอนแบบเลือกสรร หมายถึง การสอนที่ไม่ยึดวิธีสอนใดวิธีสอนหนึ่ง แต่เลือกส่วนดีของวิธีสอนแบบต่างๆ มาจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด วิธีสอนที่เลือกสรรมาต้องสนองจุดประสงค์ 3 ด้าน ทั้งความรู้ เจตคติ ทักษะ และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ ความสนใจ กระตุ้นความสนใจของนักเรียน

กานดา เดชวงษ์ญา (2553 : 33) การสอนโดยใช้วิธีแบบเลือกสรร หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนพิจารณาเลือกสรรส่วนที่ดีของแนวคิดในการสอน วิธีสอน และกลวิธีการสอนต่างๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในการสอนแต่ละครั้ง โดยไม่ยึดติดกับทฤษฎีใดๆ แต่จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน เนื้อหาและบริบทของการสอน ได้แก่ เนื้อหา จุดประสงค์ของการสอนและสถานการณ์ในการเรียนการสอนเป็นสำคัญทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

อาจสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเลือกสรร หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้เลือกส่วนดีของแนวคิด เทคนิค วิธีการสอนที่เหมาะสมกับสภาพและลักษณะของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

หลักการเลือกวิธีสอน

หลักการเลือกวิธีสอน ผู้สอนควรเลือกสรรส่วนที่ดีของแนวคิดในการสอนมากกว่าวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วนำมาประยุกต์ใช้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่ง สุวัฒน์ มุททเมธา (อ้างถึงใน www.lamptech.co.th) ได้เสนอแนะเกณฑ์การพิจารณาเลือกใช้วิธีสอนไว้ดังนี้

1. วิธีการสอนควรเหมาะสมกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหาวิชาและความสนใจของผู้สอน วิธีการสอนที่เหมาะสมควรจะเป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนมีความพอใจ และสนุกสนานในการสอนจะทำให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและศรัทธาในตัวผู้สอนยิ่งขึ้น

2. วิธีการสอนควรเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เพราะวิธีการสอนบางวิธีอาจจะเหมาะกับเด็กในบางวัยแต่ในบางวัยอาจจะไม่เหมาะสม ผู้สอนจึงควรพิจารณาเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

3. วิธีการสอนจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน บางครั้งผู้สอนอาจกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน ในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน บางครั้งผู้สอนอาจกำหนดวัตถุประสงค์โดยเฉพาะลงไป เช่น ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมมือกันทำงาน วิธีการสอนก็ควรจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อนี้ด้วย

4. วิธีการสอนจะต้องสอดคล้องกับเวลาและสถานที่ บางครั้งผู้สอนมีเวลาในการสอนน้อย จึงต้องหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเวลาที่ตนมีอยู่ หรือในบางครั้งผู้สอนต้องการสอนโดยการใช้อุปกรณ์การสอนบางอย่าง เช่น การใช้ภาพสไลด์ แต่ห้องเรียนสว่างมากเกินไป การสอนก็จะได้ผล

5. วิธีการสอนจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผู้สอนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าเนื้อหาวิชาแต่ละเรื่องแต่ละตอนนั้น ย่อมมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันไป จึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้

6. วิธีการสอนจะต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน วิธีการสอนบางอย่างเหมาะสมกับการสอนผู้เรียนที่มีจำนวนมาก เช่น การสอนโดยการบรรยาย บางอย่างจะสอนได้เฉพาะผู้เรียนกลุ่มน้อยๆ เช่น การสอนโดยการทดลอง ดังนั้น ผู้สอนควรเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสม

7. วิธีการสอนจะต้องเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการและประสบการณ์ของผู้เรียน

8. วิธีการสอนจะต้องให้เหมาะสมกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนต่อผู้เรียน และผู้เรียนต่อผู้เรียน กล่าวคือ วิธีการสอนบางอย่างจะใช้ให้ผลดีต่อเมื่อผู้เรียนมีความคุ้นเคยกันอยู่ก่อนเช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย เป็นต้น

9. วิธีการสอนจะต้องเหมาะสมกับอุปกรณ์และสภาพแวดล้อม การสอนที่ดีและเหมาะสมในการเรียนนั้น ควรจะเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องและตรงตามเจตนาของการใช้

เทคนิคและวิธีการสอนแบบเลือกสรร

การเรียนรู้แบบ KWL

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เป็นแนวคิดของโอเกิ้ล (Donna Ogle) ที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ.1986 เพื่อนำมาใช้ในการสอนอ่านควบคู่กับการส่งเสริมการคิดโดยมีพื้นฐานมาจากเทคนิค

KWL ซึ่งวัชรวาเล่าเรียนดี (อ้างถึงในมนมรณ ใจรอบรู้, 2551 : 46-47) กล่าวถึงเทคนิค KWL ว่าเทคนิค KWL สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะในการอ่านทุกระดับได้และยังสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ การนำเทคนิค KWL มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการคิดทำได้ง่าย

เนื่องจากมีกรอบและแนวทางฝึกให้คิดเป็นลำดับขั้นตอน โดยครูเป็นผู้คอยดูแล คอยถาม กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 88-92) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ KWL เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างรู้ตัวว่าตนคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตนได้ โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกคิดให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจตนเอง มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองมีการจัดระบบข้อมูลเพื่อนำมาใช้ภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ตลอดจนมีการจัดระบบข้อมูลความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL

1. ขั้น K (What you know) เป็นขั้นของการเตรียมความรู้พื้นฐานก่อนอ่าน ผู้สอนอาจ ทบทวนความรู้เดิมแล้วให้ผู้เรียนช่วยกันระดมสมองในสิ่งที่ผู้เรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะให้มีการบันทึก ความคิดเห็นที่เกิดจากการระดมสมอง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันบันทึก บนกระดานดำในรูปของแผนที่ความคิด (Mind Map) หรือแผนผังใยแมงมุม (Web Diagram) โดยผู้สอน ช่วยจัดข้อความที่เป็นความคิดให้ถูกต้องก่อนที่จะให้ผู้เรียนคัดลอกแผนที่ความคิดหรือแผนผังนั้น ลงในกระดาษ แต่ถ้าผู้เรียนคุ้นเคยกับการเขียนแผนผังความคิดแล้ว ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนแต่ละคน เขียนสิ่งที่ตนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เป็นแผนผังความคิดด้วยตนเอง

2. ขั้น W (What you want to know)

2.1 การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน ผู้สอนนำผู้เรียนไปสู่ขั้นการตั้งจุดมุ่งหมายในการ เรียนรู้โดยการอ่านผู้สอนจะใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน

2.2 ผู้เรียนเขียนคำถาม ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนคำถามที่ตนมีลงในกระดาษ

2.3 ผู้เรียนหาคำตอบ ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านข้อความที่ผู้สอนเตรียมไว้ โดยกระตุ้นให้ ผู้เรียนพยายามหาคำตอบในสิ่งที่ตนตั้งคำถามไว้แล้วนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนอาจดัดแปลงจากการอ่าน เป็นการใช้วิธีบรรยายหรือดูวีดิทัศน์ก็ได้ และจะเป็นการเน้นทักษะการฟังแทนการอ่าน

3. ขั้น L (What you have Learned) หลังจากที่ได้เรียนอ่านข้อความแล้วให้ผู้เรียนเขียนคำตอบที่ได้ลงในกระดาษรวมทั้งเขียนข้อมูลอื่นๆ ที่ศึกษาเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ได้ตั้งคำถามไว้การบันทึกข้อมูลตามกิจกรรมในขั้น K W และ L นั้นผู้สอนควรให้ผู้เรียนบันทึกโดยใช้ตาราง 3 ช่องดังนี้

K (ผู้เรียนรู้อะไรบ้าง)	W (ผู้เรียนต้องการรู้อะไรบ้าง)	L (ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร)

4. ขั้นการเขียนสรุปและนำเสนอกิจกรรมในขั้นนี้เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมในขั้นตอนหลัก KWL หลังจากที่ได้เรียนรู้อะไรและเขียนข้อมูลความรู้ที่ได้ในขั้น W และ L แล้ว ให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับแผนผังความคิดเดิมที่ผู้เรียนเขียนไว้ในขั้น K ซึ่งอาจจะมีการตัดทอนเพิ่มเติมหรือจัดระบบข้อมูลใหม่ เพื่อให้ผังความคิดมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หรืออาจมีกิจกรรมอื่นที่ผู้สอนเห็นว่าเป็นกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น มีการอภิปรายถึงเหตุและผลกระทบ ในเรื่องที่เรียน

เทคนิค KWL ได้พัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นโดย คาร์และโอเกิ้ล (Carr and Ogle, 1987 : 626) ในชื่อว่า KWL Plus โดยคงสาระสำคัญและขั้นตอนเดิมของ KWL ไว้แล้วเพิ่มเติมนำเสนอความคิด (Mapping) และสรุปเรื่องที่อ่าน เทคนิค KWL Plus พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าใจและการสรุปความ โดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งปรากฏว่านักเรียนสามารถถ่ายทอดการใช้เทคนิค KWL Plus ไปสู่สถานการณ์การอ่านเรื่องใหม่ได้ ซึ่งมีผู้สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

มนกรณ์ ใจรอบรู้ (2551 : 47-48) ได้สรุปขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ KWL Plus ไว้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมและให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอ่าน
2. การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้นักเรียนดูภาพที่สัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน การใช้เกมการศึกษาการใช้คำถามเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องที่อ่าน

ขั้นที่ 1 กิจกรรมก่อนการอ่าน นักเรียนรู้อะไร (What we know) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนระดมกำลังสมองเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมระหว่างการอ่าน นักเรียนต้องการรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน (What we what to know) นักเรียนอ่านแล้วค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 3 กิจกรรมหลังการอ่าน นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร (What we have learned) ตอบคำถามจากการอ่าน

ขั้นที่ 4 กิจกรรมการสร้างแผนภาพความคิดจากการอ่าน (Mapping)

ขั้นที่ 5 กิจกรรมการสรุปเรื่องจากการอ่าน (Summarizing) และนำเสนอต่อชั้นเรียน ร่วมกันอภิปราย

3. การวัดประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ

บูเฮล (Buhel, 2013) ได้เสนอขั้นตอนการใช้เทคนิค KWL Plus ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุสิ่งที่นักเรียนรู้หรือสิ่งที่นักเรียนคิดว่ารู้ลงในช่อง K ซึ่งครูอาจจะถามนักเรียนทีละคนเพื่อเชื่อมต่อรายละเอียดความคิดของแต่ละคนและให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่นักเรียนรู้ในช่อง K

ขั้นที่ 2 ระบุว่านักเรียนต้องการที่จะเรียนรู้อะไร ลงในช่อง W ครูและนักเรียนถามเกี่ยวกับหัวข้อเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล อาจเป็นคำถามที่ได้บันทึกไว้ในช่อง K หรือเป็นคำถามที่นักเรียนสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านแล้วบันทึกคำถามลงในช่อง W

ขั้นที่ 3 จัดหมวดหมู่ของความรู้และสิ่งที่ต้องการรู้ ครูแนะนำนักเรียนในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในช่อง K และช่อง W ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้นักเรียนสามารถสรุปได้อย่างมีประสิทธิภาพมองเห็นข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 4 การอ่านบทความ ในขณะที่นักเรียนอ่านเรื่องนักเรียนจะค้นหาคำตอบและขยายความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง และบันทึกคำตอบหรือข้อมูลใหม่ลงในช่อง L

ขั้นที่ 5 ระบุข้อมูลใหม่ หลังการอ่านนักเรียน นักเรียนนำข้อมูลใหม่ที่ค้นพบไปรวมกับหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จัดไว้แล้วหรืออาจจัดเป็นข้อมูลเพื่อเติม

ขั้นที่ 6 สร้างแผนภูมิความคิด หลังจากทีนักเรียนได้เติมข้อความลงในตาราง KWL แล้ว นักเรียนนำข้อมูลที่ได้นำมาสร้างแผนภูมิรูปภาพตามความคิด ซึ่งช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมของเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 7 ระบุสิ่งที่จะศึกษาต่อไปในอนาคต หลังจากนักเรียนสร้างแผนภูมิความคิด นักเรียนจะเกิดความเข้าใจมองเห็นภาพรวมของเรื่องที่อ่านและตัดสินใจที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับคำถามในช่อง W ที่ยังไม่สามารถหาคำตอบได้จากการอ่านหรือเพื่อการค้นคว้าต่อไป

ข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบ KWL

เทคนิค KWL เป็นการฝึกผู้เรียนให้มีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียนสรุปและนำเสนอ ด้วยตนเองสามารถนำมาใช้เริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้และค้นหาสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วเกี่ยวกับ หัวข้อนั้น และสิ่งที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ใหม่ เป็นวิธีการที่สร้างความสนใจของผู้เรียนได้ดีสนอง ความต้องการความสนใจของผู้เรียน แต่ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้น ช่วยเหลือให้กำลังใจผู้เรียน ตลอดเวลาและเตรียมบทเรียนและประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า

อาจสรุปได้ว่า เทคนิค KWL Plus คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWL แล้วเพิ่มเติมใน ส่วนของการสรุปสาระสำคัญด้วยการเขียนแผนผังความคิด และสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะในเนื้อเรื่องที่ผู้เรียนต้องอ่าน คิดวิเคราะห์และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนในกระบวนการอ่าน โดยฝึกให้ตระหนักใน กระบวนการทำความเข้าใจตนเอง มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง แล้วสรุปเรื่องที่อ่านและมีการนำเสนอเรื่องหลังการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพิ่มเติม

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนการสอนที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ช่วยกันแสหาความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นักการศึกษาและนักวิจัยได้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

ศิริพร จีปนวัฒนา (2551 : 69) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียน การสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมนักเรียนให้ทำงานร่วมกันเพื่อให้ตนเองและ สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพวัฒนธรรม คือให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในลักษณะเป็นประชาธิปไตยและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

พิชญา สกฤติวิทย์ (2552 : 17-18) การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถ ที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจน บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เป็นหมู่คณะ หรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สามารถ ปรับตัวให้อยู่กับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

ศิริพร จีปนวัฒนา (2551 : 69-72) ได้รวบรวมหลักการและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบร่วมมือไว้ดังนี้

แนวคิดหลักของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. การจัดกลุ่ม กลุ่มที่จะเรียนรู้ด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะเป็นกลุ่มละ 4 คน ควรประกอบด้วยผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำและต่ำและชาย หญิง เท่าๆ กัน หรืออาจจัดกลุ่มโดยวิธีอื่น

2. อุดมการณ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ของนักเรียนที่จะร่วมกันทำงาน

3. การจัดการ เพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทักษะทางสังคม เป็นทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจพร้อมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

5. หลักการพื้นฐาน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับว่าแต่ละคนต่างก็มีความสามารถและมีความสำคัญต่อกัน ทุกคนในกลุ่มต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการทำงาน

รูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

1. คิดและคุยและผลัดกันพูด เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนจับคู่กันในการตอบคำถาม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหรือสถานการณ์ หรือทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดที่กำหนดให้

2. กิจกรรมโต๊ะกลม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนมีจำนวน มากกว่า 2 คนขึ้นไปและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่ม เล่าหรือเขียนความคิดเห็นของตนเล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าหรือสิ่งที่กำหนดให้โดยเวียนไปทางด้านใดด้านหนึ่งจนครบทุกคน

3. คู่ตรวจสอบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 4-6 คน โดยนักเรียนในแต่ละกลุ่มจะต้องคละเพศและความสามารถให้ช่วยกันตอบคำถาม แก้ไขข้อปัญหา หรือทำแบบฝึกหัด เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อยสามารถตอบปัญหา หรือแก้ไขข้อปัญหา ได้แล้วก็เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนหรือตรวจสอบคำตอบกับผู้เรียนในกลุ่มอื่น

4. เทคนิค STAD เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สมาชิกในกลุ่ม 4 คน มีระดับสติปัญญาต่างกัน เช่น เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 1 คน ผู้สอนกำหนดบทเรียนและการทำงานกลุ่มการทำงานกลุ่ม แล้วจึงสอนนักเรียนทั้งชั้น จากนั้นให้กลุ่มทำงานตามที่กำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกันนักเรียนที่เก่งตรวจสอบงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำเสนอ การสอบต่างคนต่างทำข้อสอบแล้วนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม

5. เทคนิค TGT จัดกลุ่มเช่นเดียวกับ STAD แต่ละทีมที่มีความสามารถเท่าเทียมกันจะแข่งขันการตอบปัญหา มีการจัดกลุ่มใหม่โดยพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคลสมาชิกในแต่ละกลุ่มเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาและนำคะแนนมารวมกัน

6. เทคนิค ATI เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สมาชิกในกลุ่มมีระดับความรู้ต่างกัน ครูผู้สอนเรียกผู้เรียนที่มีความรู้ระดับเดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาต่างกัน ทุกคนสอบโดยไม่มีการช่วยเหลือกันแต่มีการให้รางวัลทีมที่ทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม

7. เทคนิค CIRC ใช้สำหรับการอ่าน เขียน และทักษะอื่นๆ ทางภาษา สมาชิกในกลุ่ม 4 คน มีความรู้เท่ากัน 2 คน 2 ระดับความรู้ ผู้สอนเรียกผู้ที่มีระดับความรู้เท่ากันของแต่ละกลุ่มมาสอนให้กลับไปเข้ากลุ่มแล้วเรียกคู่ต่อไปจากกลุ่มมาสอน คะแนนกลุ่มพิจารณาจากคะแนนสอบของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

8. เทคนิค JIGSAW เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยกลุ่มให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน นักเรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากศึกษาเนื้อหาที่ตนเองเข้าใจแล้วจึงกลับเข้ากลุ่ม แล้วเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มได้ฟัง โดยเรียงลำดับเรื่องราวเสร็จแล้วให้สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ผู้สอนทดสอบความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการสร้างสัมพันธภาพและความสามัคคีระหว่างนักเรียนในกลุ่มและทำให้นักเรียนที่มีความสามารถสูงได้ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลางและอ่อนแอฝึกทักษะทางสังคม ความมีน้ำใจความรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 74-83) ได้รวบรวมประเภทของคำถามการใช้คำถามและอธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถามในลักษณะต่างๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดของผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนให้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิจารณ์ สังเคราะห์ หรือการประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือคำถามประเภทต่างๆ เทคนิคการใช้คำถามและการตอบคำถามของผู้เรียน

ประเภทของคำถาม

1. ถามเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ตอบคิดเปรียบเทียบความเหมือนกับความแตกต่าง ซึ่งจะต้องคิดอย่างรอบคอบเสียก่อนแล้วจึงตอบ

2. ถามเพื่อตัดสินใจ ผู้ตอบจะต้องจำแนกและตัดสินใจให้แน่นอน
3. ถามเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เป็นการถามเพื่อแก้ไขสถานการณ์ในสถานะต่างๆ โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว
4. ถามเพื่อการจำแนก เพื่อต้องการให้นักเรียนคิดจำแนกหรือจัดหมวดหมู่หรือจัดพวกใหม่ โดยอาศัยการเปรียบเทียบในด้านความแตกต่าง ความเหมือน ความสัมพันธ์และการจัดกลุ่มใหม่
5. ถามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบสังเกตปรากฏการณ์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร
6. ถามเพื่อให้ทราบความมุ่งหมาย เป็นการถามที่ให้ผู้ตอบบอกความมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง
7. ถามเพื่อให้เกิดความคิดวิจารณ์ ถามเพื่อให้นักเรียนคิดในเรื่องความสมบูรณ์ ความถูกต้อง
8. ถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการสรุปผล ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลความจริง หลักการเป็นเกณฑ์
9. ถามเพื่อเปิดการอภิปราย เป็นการถามเพื่อให้ได้มีการถกเถียง การพินิจพิจารณา การตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
10. ถามเพื่อให้กำหนดนิยามหรือให้อธิบาย เป็นคำถามเพื่อให้สรุปความคิดรวบยอด หรือความหมาย คำนิยาม คำอธิบายในแต่ละคำหรือแต่ละวลี เพื่อให้เรื่องราวกระจ่างขึ้น
11. ถามเพื่อให้สังเกต คำถามชนิดนี้ต้องการให้หาคำตอบโดยวิธีการสังเกต
12. ถามเพื่อช่วยทำให้เกิดคำถามใหม่ๆ อีก ระหว่างที่นักเรียนกำลังคิด กำลังอ่านหรือปฏิบัติงานอยู่ ผู้สอนอาจถามถึงงานที่นักเรียนกำลังคิดกำลังทำว่าพบปัญหาอะไรหรือไม่ ประเภทของคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) สามารถแบ่งคำถามออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ถามความรู้ เป็นคำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎี ถามเกี่ยวกับใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน ใช่มั้ย
2. ถามความเข้าใจ เป็นคำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำมาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าความรู้
3. ถามการนำไปใช้ เป็นคำถามที่นำความรู้และความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่
4. ถามการวิเคราะห์ เป็นคำถามที่ใช้จำแนกแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ว่าประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี ที่มาของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น

5. ถามสังเคราะห์ เป็นคำถามที่ใช้กระบวนการคิดเพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อยๆ ขึ้นเป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่

6. ถามประเมินค่า เป็นคำถามที่ให้นักเรียนตีคุณค่าโดยใช้ความรู้ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินสิ่งเหล่านั้น

ลักษณะของการใช้คำถามที่ดี

1. เตรียมคำถามมาล่วงหน้า
2. ถามอย่างมั่นใจโดยใช้ภาษาง่ายๆ ชัดเจน สั้นกะทัดรัด
3. ถามทีละคนและตอบทีละคน แต่ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบหลายๆ คน
4. ควรใช้ท่าทาง เสี่ยงประกอบ การถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ
5. ควรใช้คำถามง่ายและยากปนกันในการสอนครั้งหนึ่งๆ
6. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ถามบ้าง
7. เมื่อถามคำถามไปแล้วควรทิ้งระยะเพื่อให้นักเรียน ได้มีโอกาสรวบรวมความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
8. บางคำถามอาจเลือกถามนักเรียนที่อ่อนที่สุดในชั้นหรือขี้อาย ซึ่งถ้านักเรียนตอบไม่ได้ อาจถือเป็นต้นเหตุให้มีการอภิปรายถึงปัญหานั้นๆ
9. บางคำถาม อาจจะทำให้ผู้ที่เก่งที่สุดเป็นผู้สรุปเรื่องราวของคำถามนั้น เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดรวบยอด
10. ตั้งเขตตลอดเวลา หรือควรขยับให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะรวมกิจกรรม
11. เป็นกัลยาณมิตรต่อนักเรียน
12. ถ้านักเรียนตอบถูกควรมีการเสริมแรงหรือให้กำลังใจ
13. ถ้านักเรียนตอบถูกในบางส่วน ควรให้คำชมในส่วนที่ถูกและควรถามปูพื้นแนะแนวทางให้นักเรียนคิดต่อไปจนได้คำตอบที่ถูกต้อง
14. ถ้านักเรียนตอบผิด ไม่ควรมีปฏิกิริยาทางลบ แต่ควรให้กำลังใจที่จะแก้ไขคำตอบที่ผิด
15. ถ้าถามแล้วไม่ได้รับคำตอบ ควรถามใหม่และทำให้ง่ายขึ้นหรือเน้นจุดสำคัญเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจคำถาม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545 : 85) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้ววางแผนการใช้คำถาม เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะใช้คำถามเพื่อวัตถุประสงค์ใด รูปแบบใดที่จะสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของบทเรียน

2. ขึ้นเตรียมคำถามควรเตรียมคำถามที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสร้างคำถามอย่างมีหลักเกณฑ์

3. ขึ้นการใช้คำถาม สามารถใช้คำถามในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และอาจสร้างคำถามใหม่ที่นอกเหนือจากคำถามที่เตรียมไว้ก็ได้ ทั้งนี้ต้องเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์นั้นๆ

4. ขึ้นสรุปและประเมินผล

4.1 การสรุปบทเรียนอาจจะใช้คำถามเพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้

4.2 การประเมินผล ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้โดยวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง

เทคนิคหมวด 6 ใบ

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการตั้งคำถามโดยใช้เทคนิคหมวด 6 ใบ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward De bono.) ได้ใช้สีเป็นชื่อหมวด สีของหมวดจะสอดคล้องกับแนวคิดของหมวดแต่ละใบ คือ แนวทางของการคิดเพียงครั้งละด้าน ทำให้สามารถแยกความรู้ที่ออกจากเหตุผล สามารถควบคุมการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ความหมายของหมวดสีต่างๆ มีดังนี้

1. หมวดสีขาว แสดงถึงความเป็นกลาง เป็นตัวแทน ตัวเลขและข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับโดยไม่มีกรณีโต้แย้ง

2. หมวดสีแดง แสดงถึงความโกรธ อารมณ์ หมายถึง การมองทางอารมณ์ ความรู้สึก การรับรู้ หมวดสีแดงเป็นการแสดงความรู้สึกของผู้คิด แสดงอารมณ์ สัญชาตญาณ ลางสังหรณ์ ประทับใจและหมายรวมถึงความโกรธ ความสนุก ความอบอุ่นและความพอใจ

3. หมวดสีดำ แสดงถึงความมืดครึ้ม หมายถึง เหตุผลด้านลบ เหตุผลในการปฏิเสธ หมวดสีดำเป็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้เราคิดหรือตัดสินใจที่จะเสี่ยง หมวดสีดำทำให้เราหาข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนได้ และสามารถมองปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า หมวดสีดำใช้เพื่อตรวจสอบหาหลักฐานความเป็นเหตุเป็นผล ความเป็นไปได้ ผลกระทบ ความเหมาะสมและตรวจสอบหาข้อบกพร่อง

4. หมวดสีเหลือง แสดงถึงความสว่างไสวและด้านบวก หมายถึง เหตุผลทางบวก ความมั่นใจ เหตุผลในการยอมรับ หมวดสีเหลืองทำให้เรามองด้านบวก โดยไม่ต้องมีเหตุจูงใจต่างๆ เราใช้หมวดสีเหลืองเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินแล้วจึงใช้หมวดสีดำ

5. หมวดสีเขียว แสดงถึงการเจริญเติบโต ความสมบูรณ์ หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดใหม่ๆ หมวดสีเขียวคือ การหลบหลีก ความคิดเก่าสู่ความคิดใหม่ มุมมองใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลง เช่น การสร้างสรรค์ทุกชนิด ทุกประเภท ทุกวิธีการอย่างจริงจัง

6. หมวกสีฟ้า แสดงถึงความเยือกเย็น ท้องฟ้าที่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง หมายถึงการควบคุม และการจัดระเบียบ กระบวนการและขั้นตอนการใช้หมวกสีอื่นๆ ทำหน้าที่เหมือนผู้คุมวงดนตรี ที่จะสั่งว่าเมื่อใด คนตรีชนิดใดจะบรรเลง หมวกสีฟ้า ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ ของตนเอง สามารถติดตามความผิดพลาดและความเชื่อผิดๆ ของตนเอง เพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นตัวแทนของการควบคุมกระบวนการคิดให้ประสานกันอย่างดี หมวกสีฟ้าคือ โครงการ กระบวนการคิด

เทคนิคคำถาม 5W และ 1H

เทคนิคคำถาม 5W และ 1H พงษ์ นันทศักดิ์ศิริ (2552 : 43-44) ได้รวบรวมเทคนิคคำถาม 5W และ 1H ไว้ดังนี้

1. What (อะไร) ปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น เกิดอะไรขึ้นบ้าง มีอะไรเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ หลักฐานที่สำคัญที่สุดคืออะไร และสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นี้ คืออะไร
2. Where (ที่ไหน) สถานที่หรือตำแหน่งที่เกิดเหตุ เรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน และเหตุการณ์นี้ น่าจะเกิดขึ้นที่ใดมากที่สุด
3. When (เมื่อไร) เวลาที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้น เหตุการณ์นั้นน่าจะเกิดขึ้น เมื่อไร และเวลาใดบ้างที่สถานการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้
4. Why (ทำไม) สาเหตุหรือมูลเหตุที่ทำให้เกิดขึ้น เหตุใดต้องเป็นคนนี้เป็นเวลานี้เป็น สถานที่นี้เพราะเหตุใดเหตุการณ์นี้จึงเกิดขึ้น และทำไมจึงเกิดเรื่องนี้
5. Who (ใคร) บุคคลสำคัญเป็นตัวประกอบหรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบทั้ง ด้านบวกและด้านลบ ใครอยู่ในเหตุการณ์บ้าง
6. How (อย่างไร) รายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังจะเกิดขึ้นว่ามีความเป็นไปได้ในลักษณะใด เขาทำสิ่งนี้ได้อย่างไร ลำดับเหตุการณ์นี้ดูว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง เหตุการณ์นี้ เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีหลักในการพิจารณาคนใดอย่างไรบ้าง

การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย

การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย เป็นกระบวนการที่สอนจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่หรือ กฎเกณฑ์ หลักการ ข้อเท็จจริงหรือข้อสรุป โดยการนำเอาตัวอย่าง ข้อมูล เหตุการณ์ สถานการณ์ที่มี หลักการแฝงอยู่มาให้นักเรียนศึกษา สังเกต ทดลอง วิเคราะห์จนสามารถสรุปหลักการได้ด้วยตนเอง ซึ่ง สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 16-18) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการเป็นการเตรียมตัวนักเรียน ทบทวนความรู้เดิมหรือปูพื้นความรู้

2. ขั้นเสนอตัวอย่าง เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอตัวอย่างข้อมูล สถานการณ์ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือแนวคิดให้ผู้เรียนได้สังเกตลักษณะและคุณสมบัติของตัวอย่างเพื่อพิจารณาเปรียบเทียบสรุปเป็นหลักการแนวคิดหรือกฎเกณฑ์

3. ขั้นเปรียบเทียบ เป็นขั้นที่นักเรียนทำการสังเกต ค้นหา วิเคราะห์ รวบรวม เปรียบเทียบ ความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบในตัวอย่างแยกแยะข้อแตกต่างมองเห็นความสัมพันธ์ ในรายละเอียดที่เหมือนกันต่างกัน

4. ขั้นสรุปกฎเกณฑ์ เป็นการให้นักเรียนนำข้อสังเกตต่างๆ จากตัวอย่างมาสรุปเป็น หลักการ กฎเกณฑ์ หรือนิยามด้วยตนเอง

5. ขั้นนำไปใช้ ในขั้นนี้ผู้สอนจะเตรียมตัวอย่างข้อมูล สถานการณ์ เหตุการณ์หรือ ความคิดใหม่ๆ ที่หลากหลายมาให้นักเรียนใช้ในการฝึกนำความรู้ ข้อสรุปไปใช้

ทิสนา แคมมณี (2552 : 44-46) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยนั้น จอยส์และวีล (Joyce and Weil) ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba) ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและข้อมูล และกระบวนการนี้เริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดก่อน แล้วจึงตีความข้อมูลและสรุปต่อด้วยการนำหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

1. ให้นักเรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษาและเขียนสิ่งที่สังเกตเห็น หรืออาจใช้วิธีการอื่นๆ เช่น ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
2. จัดหมวดหมู่ของสิ่งที่สังเกตหรือศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่มข้อมูล ที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน อยู่กลุ่มเดียวกัน
3. ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น โดยพิจารณาว่าอะไรเป็นหัวข้อใหญ่หรือหัวข้อย่อย และตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การตีความและสรุปข้อมูล

1. ระบุนความสัมพันธ์ของข้อมูล นักเรียนศึกษาข้อมูลและตีความข้อมูลเพื่อให้เข้าใจ ข้อมูลและเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญๆ ของข้อมูล
2. ตำรวจความสัมพันธ์ของข้อมูล นักเรียนศึกษาข้อมูลและความสัมพันธ์ของ ข้อมูลในลักษณะต่างๆ จนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่างๆ สัมพันธ์กันอย่างไร
3. สรุปอ้างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้วให้นักเรียนสรุป อ้างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่นๆ

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ

1. นำข้อสรุปมาใช้ในการทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์อื่นๆ และฝึกตั้งสมมติฐาน
2. อธิบายให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการทำนายและสมมติฐานของตน
3. พิสูจน์ ทดสอบ การทำนายและสมมติฐานของตน

การประเมินผลการพัฒนาทักษะการอ่าน

การวัดและการประเมินผลในกระบวนการจัดการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นการรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยการประเมินทักษะหรือความสามารถในการอ่านเพื่อรับสารนั้น สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2552 : 89-90) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

สเตวิก และนอร์เบิร์ก (Stewig and Norberg, 1995) กล่าวว่า การประเมินทักษะการอ่านนั้นต้องพิจารณาความเข้าใจของเรื่องที่อ่าน โดยพิจารณาการตอบคำถามดังนี้

1. การบอกใจความของเรื่องทั้งหมดได้
2. การบอกโครงสร้างของเรื่อง สามารถบอกลำดับเหตุการณ์ของเรื่องได้
3. บอกจุดสำคัญของเรื่องที่ได้อ่านว่ามีจุดสำคัญอะไร
4. สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
5. สามารถอ้างอิงความรู้จากสิ่งที่อ่านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านได้
6. และสามารถประยุกต์สิ่งที่อ่านกับสิ่งอื่นๆ ได้

บารเรนไทน์ (Barentine, 1999) กล่าวว่า การประเมินทักษะการอ่านต้องพิจารณาดังนี้

1. การมีกลยุทธ์ในการอ่านหรือสามารถใช้วิธีการอ่านสารได้ถูกต้อง (อ่านอย่างสำรวจ เป็นการมองหาประเด็นต่างๆ อย่างรวดเร็ว อ่านอย่างผิวเผิน เป็นการอ่านอย่างรวดเร็ว เพื่อดูว่ามีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง อ่านอย่างทบทวน เป็นการอ่านอย่างช้าๆ ช้าๆ เพื่อทำความเข้าใจในสาระนั้นๆ อ่านอย่างวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่ต้องใช้การวิเคราะห์แปลความ ทำความเข้าใจ)
2. มีความเข้าใจจุดเน้นของเนื้อหาสาระเข้าใจจุดเน้นของเรื่อง

ทิสนา แคมมณีและคณะ (2544) กล่าวว่า การประเมินทักษะในการอ่านต้องพิจารณาดังนี้

1. การอ่านสาร โดยสามารถบอกเนื้อหาสาระและรายละเอียดจากภาพได้ สามารถอ่านประสมคำได้ : อักษร พยางค์ คำ ประโยค ข้อความ สามารถอ่านโดยอาศัยสิ่งชี้แนะ เช่น ภาพประกอบ หรือบริบทอื่นๆ ได้

2. มีความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน เรื่องราวสิ่งที่ผู้สื่อต้องการสื่อและจดจำสิ่งที่อ่านได้ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ ข้อความ เรื่องราว สามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ที่ปรากฏในข้อความที่อ่านรวมทั้งประเมินความถูกต้อง น่าเชื่อถือของสิ่งที่อ่านได้

3. มีความสามารถในการนำวิธีการในการนำเสนอของสารมาให้เป็นประโยชน์ในการอ่าน เช่น การย่อหน้า เครื่องหมายต่างๆ

การประเมินการอ่านเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะควรใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งการประเมินแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยคำนึงถึงสิ่งที่จะประเมิน วัตถุประสงค์ ขอบเขตระยะเวลาและวิธีการประเมิน เพื่อนำผู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนและรูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

แนวทางการวัดและประเมินผลการอ่านเชิงวิเคราะห์

ปราว วงศ์ปัญญา (2554 : 32-34) ได้รวบรวมแนวทางการวัดและประเมินผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ว่าอาจใช้วิธีการ ดังนี้

1. พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมในการวิเคราะห์คำ วลี หรือประโยคนอกจากนั้นควรวัดผลด้านเหตุการณ์การวิเคราะห์ ทักษะของผู้เขียนจากเรื่องที่อ่าน ตลอดจนประเมินผลจากความตั้งใจ สนใจ และผลงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ให้นักเรียนเลือกอ่านบทหรือกรอนที่นักเรียนชอบแล้วสรุปความเป็นร้อยแก้ว โดยใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย

3. ให้นักเรียนอ่านบทหรือกรอน แล้ววิเคราะห์วิจารณ์บทอ่านในด้านรูปแบบนั้นพินิจพิเคราะห์ความคิดและเนื้อหาสาระในบทหรือกรอน กลวิธีในการแต่งของบทหรือกรอนและสิ่งที่ผู้เขียนฝากไว้ในบทหรือกรอน

4. ให้นักเรียนอ่านบทหรือกรอนแล้ววิเคราะห์ว่าเนื้อหาของบทหรือกรอนให้อารมณ์ความรู้สึกสอดคล้องกับเนื้อหาของบทหรือกรอนหรือไม่ อย่างไร นักเรียนมีความซาบซึ้งประทับใจกับบทหรือกรอนที่อ่านหรือไม่ ต่อจากนั้นจึงพิจารณาความสามารถและผลการทำงานด้วยการวัดผลความถูกต้องของการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา การสรุปความ การวิเคราะห์วิจารณ์บทหรือกรอน และความตั้งใจในการทำกิจกรรม

5. ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วสรุปความให้ถูกต้องชัดเจนตามแบบที่กำหนดให้
ดังตัวอย่าง

แบบสรุปความ

ใคร
ทำอะไร
เมื่อไร
อย่างไร
ผลเป็นอย่างไร
สรุปความ

6. ให้นักเรียนอ่านเรื่องและสรุปความจากเรื่อง พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์
7. ให้นักเรียนอ่านข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์ แล้วขีดเส้นใต้ข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของผู้เขียนด้วยสีหรือสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน
8. ให้นักเรียนตัดข่าวจากหนังสือพิมพ์ แล้ววิเคราะห์ว่าข่าวนั้นมีการนำเสนอเฉพาะข้อเท็จจริงหรือมีความคิดเห็นของผู้เขียนแทรกอยู่ด้วย พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบว่าความคิดเห็นของผู้เขียนน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด
9. ให้นักเรียนวิเคราะห์วิจารณ์การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ต่างๆ ในแง่การใช้สำนวนภาษา การสื่อความหมาย และความสอดคล้องกับเนื้อหาของข่าวนั้นๆ
10. ให้นักเรียนตัดข้อความโฆษณาจากสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ แล้วแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ในด้านความน่าเชื่อถือ การใช้สำนวนภาษา ความน่าสนใจของการนำเสนอ
11. ให้นักเรียนอ่านเรื่องแล้วตีความเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เขียนแล้วสรุปความคิดเห็นพร้อมทั้งเสนอแนวความคิดของนักเรียนที่มีต่อหนังสือเล่มนั้น
12. ให้นักเรียนเลือกวิเคราะห์วิจารณ์บทความ 1 เรื่อง ในเรื่องรูปแบบการนำเสนอกลวิธีการแต่ง เนื้อหา และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา
13. ให้นักเรียนอ่านเรื่อง แล้วประเมินค่าของเรื่องทั้งจุดดีและจุดด้อยโดยใช้เหตุผลประกอบทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และคุณค่าทางวรรณคดีและสังคม

แบบทดสอบในการเรียน

บรรดล สุขปิติ (ม.ป.ป. : 7-12) ได้แบบประเภทของแบบทดสอบในการเรียนตามลักษณะต่างๆ ไว้ดังนี้

1. แบ่งตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้เอง เป็นแบบทดสอบที่ครูผู้สอนได้จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความก้าวหน้าของนักเรียนภายหลังจากที่มีการเรียนการสอนไประยะเวลาหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดและจะนำผลการสอบนี้ไปใช้ในการปรับปรุงซ่อมเสริมการเรียนการสอนกับนำไปใช้ตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการเรียนด้านต่างๆ ของนักเรียนที่ต่างกลุ่มกัน โดยแบบทดสอบมาตรฐานจะดำเนินการสอบและตรวจให้คะแนนของนักเรียนทุกกลุ่มเป็นอย่างเดียวกันเพื่อนำคะแนนของนักเรียนแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกันได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม เช่น เปรียบเทียบคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแห่งหนึ่งกับนักเรียนอื่นๆ ทั้งจังหวัด

2. แบ่งตามจำนวนเนื้อหาที่อยู่ในแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แบบทดสอบแต่ละเนื้อหาย่อย เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวินิจฉัยความรู้ความสามารถของนักเรียนทีละเนื้อหา หรือทีละจุดประสงค์ ซึ่งอาจแยกออกเป็นฉบับย่อยๆ หรืออาจรวมหลายๆ เรื่องอยู่ในฉบับเดียว

2.2 แบบทดสอบรวมทุกเนื้อหา เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนในลักษณะรวมทุกเนื้อหา แบบทดสอบรวมนี้จะใช้สอบหลังจากเรียนจากรายวิชานั้นแล้วทั้งหมด เช่น จะใช้สอบกลางภาคหรือปลายภาค เป็นต้น ข้อคำถามของแบบทดสอบรวมทุกเนื้อหาจะออกครอบคลุมทุกเนื้อหาที่เรียนไปแต่อาจไม่ละเอียดเหมือนแบบทดสอบแต่ละเนื้อหาย่อย

3. แบ่งตามคุณภาพของการตรวจให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบทดสอบที่มีความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนนสูง คือ ไม่ว่าจะให้ใครมาตรวจคำตอบของข้อคำถามแบบนี้ก็จะได้คะแนนตรงกันหรือเท่ากันลักษณะของแบบทดสอบประเภทนี้ เป็นแบบที่กำหนดคำตอบมาหลายๆ คำตอบแล้วให้พิจารณาว่าคำตอบใดถูกต้อง รูปแบบของแบบทดสอบประเภทนี้ได้แก่ แบบเลือกตอบ แบบเติมคำ แบบจับคู่และแบบถูกผิด เป็นต้น

3.2 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่มีความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนนต่ำ กล่าวคือถ้านำคำตอบของแบบทดสอบประเภทนี้ไปให้ครูหลายๆ คนตรวจมักจะได้คะแนนไม่เท่ากัน รูปแบบของแบบทดสอบประเภทนี้ได้แก่ แบบบรรยาย หรือแบบเติมคำชนิดคำตอบไม่คงที่

4. แบ่งตามระยะเวลาที่กำหนดให้ทำแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 แบบทดสอบเร่งรีบ เป็นแบบทดสอบที่มีข้อคำถามมากแต่ให้เวลาในการตอบค่อนข้างน้อย

4.2 แบบทดสอบประคณพลัง เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนคิดค้นหาคำตอบโดยไม่กำหนดเวลาเพื่อให้นักเรียนทำงานสุดความสามารถของตนเองหรือไม่มีความสามารถจะทำต่อไปได้อีก

5. แบ่งตามลักษณะของเกณฑ์การประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เป็นแบบทดสอบที่ต้องการวัดความสามารถของนักเรียนโดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะของรายวิชานั้นๆ ความหมายของคะแนนที่ได้จากการสอบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ

5.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบที่ต้องการทราบความสามารถของนักเรียนโดยการเปรียบเทียบกับความสามารถของนักเรียนคนอื่นๆ ในกลุ่ม ความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบแบบนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่เขาสามารถเอาชนะผู้อื่นได้มากน้อยแค่ไหน

6. แบ่งตามลักษณะภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

6.1 แบบทดสอบที่เป็นภาษาเขียน เป็นแบบทดสอบที่อาศัยการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาเขียน ได้แก่ แบบทดสอบทั่วไปในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา

6.2 แบบทดสอบที่ไม่ใช่ภาษาเขียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้ภาพในการสื่อความหมายแทนภาษาเขียน โดยแทนที่คำหรือข้อความด้วยภาพ

การสังเกต

สมนึก ภัททิยธนี (2551 : 32-34) ได้กล่าวว่า การสังเกต หมายถึง การพิจารณาปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาความจริงบางประการ โดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง ทำให้ได้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

ลักขณา สริวัฒน์ (2548 : 51-56) การสังเกต หมายถึง วิธีการศึกษามูลค่าด้วยการมองและเฝ้าดูพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ในสถานการณ์ปกติหรือสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นโดยไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นๆ เพียงแต่เฝ้าดูหรือแอบดูไม่ให้เขารู้ตัวและพยายามจดจำพฤติกรรมที่เขาแสดงออกให้เห็นนั้นไว้แล้วจดบันทึกเพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูล

หลักการสังเกต

1. กำหนดสิ่งที่สังเกตให้ชัดเจนก่อนเริ่มการสังเกตในแต่ละครั้ง
2. ผู้สังเกตจะต้องศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมด้วยเสมอ

3. ควรสังเกตผู้ถูกศึกษาเพียงคนเดียวในการสังเกตแต่ละครั้ง
 4. ควรสังเกตผู้ถูกศึกษาในขณะที่ทำกิจกรรมปกติ
 5. สังเกตเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน
 6. สังเกตบุคคลอื่นๆ ด้วยไม่ควรสังเกตเฉพาะที่ศึกษาเท่านั้น เพราะอาจทำให้ผู้ถูกสังเกต
รู้ตัว
 7. สังเกตผู้ถูกศึกษาในสถานการณ์วิกฤติซึ่งผิดแผกไปจากสถานการณ์ปกติบ้าง
 8. การสังเกตผู้ถูกสังเกตเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการกระทำ จึงควรมีผู้สังเกต
หลายๆ คนเพื่อเป็นการป้องกันข้อบกพร่องที่อาจเกิดจากการลำเอียงหรืออคติของผู้สังเกต
 9. ควรสังเกตพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียวในแต่ละครั้ง
 10. ผู้สังเกตต้องพยายามฝึกฝนตนเองไม่ให้เกิดความลำเอียง
 11. การสังเกตที่มีประโยชน์และคุณค่า ควรมีการบันทึกการสังเกตไว้อย่างถูกต้อง
เพื่อเป็นหลักฐานนำไปคิดค้นหาสาเหตุแห่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้น
 12. การสังเกตที่ดีจะต้องตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือวัดที่แน่นอนชนิดอื่นๆ
ประกอบเสมอทั้งนี้เพราะเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นได้มากขึ้น
 13. ควรสังเกตผู้ถูกศึกษาหลายๆ ครั้งในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
 14. ผู้สังเกตต้องระลึกอยู่เสมอว่า การสังเกตผู้ถูกสังเกตเพียงครั้งเดียวนั้น ไม่เพียงพอ
ต่อการที่จะช่วยให้เกิดการรู้และการเข้าใจเขาได้อย่างถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง
- เทคนิคการสังเกต
- เทคนิคที่นำมาใช้ในการสังเกต แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้
1. ระยะก่อนสังเกต
 - 1.1 ผู้สังเกตต้องเตรียมตัวโดยการศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับการสังเกตก่อน
ล่วงหน้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 1.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตให้ชัดเจนว่าจะสังเกตในเรื่องใดบ้าง
 - 1.1.2 ในการสังเกตนั้นจะใช้วิธีใดบ้าง
 - 1.1.3 เตรียมการบันทึกการสังเกตอย่างเป็นระบบระเบียบ
 - 1.1.4 หากจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยต้องเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต
ให้พร้อมด้วยการศึกษาเครื่องมือที่จะใช้ควรเป็นเครื่องมือชนิดใดที่เหมาะสมในการสังเกตแต่ละ
เรื่องแต่ละด้าน
 - 1.2 ผู้สังเกตต้องเตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมในเรื่องต่อไปนี้

1.2.1 การเตรียมระเบียบพฤติกรรมหรือแบบบันทึกการสังเกตให้ละเอียด เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้มากที่สุดและใช้เวลาในการบันทึกน้อย

1.2.2 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่คาดว่าจะใช้ในการสังเกต

1.3 ผู้สังเกตจะต้องศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะสังเกตว่าจะได้ข้อมูลเพียงพอที่จะเกิด ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์พฤติกรรม ได้ศึกษาถึงเรื่องที่จะสังเกตว่าลักษณะอาการอย่างไรถึง ความสำคัญมากหรือน้อย ลักษณะอาการอย่างไรที่แสดงถึงความผิดปกติเหล่านี้

2. ระยะที่ทำการสังเกต

2.1 ผู้สังเกตต้องทำการสังเกตเฉพาะเรื่องตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เท่านั้น

2.2 ผู้สังเกตต้องมีการสังเกตที่หลากหลายสถานการณ์ โดยมีระยะเวลาที่สังเกต ต่อเนื่องกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น

2.3 ผู้สังเกตรักษาความเที่ยงตรงในการสังเกตและบันทึกการสังเกตตามพฤติกรรม ที่มองเห็นทุกประการ โดยไม่ต้องใส่ความคิดเห็นลงไป

2.4 ผู้สังเกตต้องทำการสังเกตอย่างมีระบบระเบียบ

2.5 ในกรณีที่ต้องใช้เครื่องมือในการบันทึกการสังเกต ต้องดำเนินการด้วยความ ระมัดระวังและรอบคอบ พยายามบันทึกสิ่งที่สังเกตให้ละเอียด

2.6 ในกรณีที่ผู้สังเกตจะเข้าไปร่วมกิจกรรมและสังเกตไปด้วย จะต้องสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีให้ทุกคนรู้สึกร่วมกันเอง

พฤติกรรมที่ควรสังเกต

1. พฤติกรรมที่มีการทำซ้ำในช่วงเวลาหนึ่ง เพราะพฤติกรรมดังกล่าวนี้ย่อมแสดงถึง ลักษณะอุปนิสัยใจคอ

2. พฤติกรรมที่ผิดแผกไปจากธรรมชาติหรือเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย มาก่อน

3. พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เต็มใจ

4. พฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับที่แท้จริง ผู้สังเกตจะทราบได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่ รายการที่ถูกลูกศึกษาแสดงออกมาเป็นปกติ

5. พฤติกรรมทางสังคม อารมณ์ และทางด้านอื่นๆ ที่เป็นไปในแนวทางที่เกี่ยวกับ ความก้าวหน้าของผู้ถูกสังเกต

6. องค์ประกอบด้านกายภาพ เช่น รูปร่างหน้าตา ความบกพร่อง

7. ความสามารถในการเรียนและอุปนิสัยในการทำงาน

คุณค่าและประโยชน์ของการสังเกต

1. การสังเกตช่วยให้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมอันแท้จริงของผู้ถูกสังเกต
2. การสังเกตช่วยให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษารายกรณีที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้

ด้วยวิธีอื่น

3. การสังเกตเป็นการเลือกเฟ้น
 4. การสังเกตช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความงอกงาม เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสังเกต
 5. การสังเกตช่วยให้ผู้ทำการศึกษาเข้าใจรายกรณีที่ถูกศึกษามากขึ้น
- การบันทึกการสังเกต

การบันทึกการสังเกตมีการจำแนกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. แบบพรรณนาความเป็นไปของการจดบันทึกเรื่องราวเป็นถ้อยคำตามที่คุณสังเกตพบเห็น
- การบันทึกการสังเกตแบบนี้ผู้สังเกตต้องถามตนเองว่าจะบันทึกอะไรบ้างและจะบันทึกอย่างไร
- ไม่ว่าผู้สังเกตจะเขียนบันทึกในลักษณะใดก็ตาม สิ่งบันทึกได้แก่

- 1.1 พฤติกรรมที่เด็กชอบแสดงออกในสถานการณ์นั้นๆ
- 1.2 ความหมายพฤติกรรมนั้นๆ
- 1.3 ข้อเสนอแนะที่ผู้สังเกตอาจมีการช่วยเหลือเด็กหรือแก้ไขพฤติกรรมนั้น
- 1.4 ในการบันทึกเรื่องราวแต่ละคนควรบันทึกแยกกัน

2. การบันทึกการสังเกตโดยใช้ระเบียบพฤติกรรม หมายถึง ระเบียบที่บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับแต่ละคน โดยเฉพาะเป็นครั้งคราว

3. การบันทึกการสังเกตโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า เป็นการบันทึกการสังเกตโดยการประเมินผลของผู้สังเกต

สรุปได้ว่าการประเมินผลการเรียนรู้สามารถเก็บข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ประเมิน ดังนั้นในการทดสอบความสามารถในการเรียนของนักเรียน จึงต้องศึกษารูปแบบต่างๆ และเลือกใช้ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการสอนที่เลือกสรรดังมีรายละเอียดดังนี้

นพมณี ขัติแก้ว (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธี ซี ไอ อาร์ ซี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

จำนวน 12 คน โรงเรียนบ้านคอยคำ อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้วิธี ซี ไอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นสามารถพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนได้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 60 3) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญในด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อเพื่อน และด้านการให้ความร่วมมือของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ประภาพร ชัยปายาง (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และเขียนสื่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 34 คน โรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถด้านการเขียนสื่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนประโยคได้ถูกต้องอยู่ในระดับดีมาก รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเขียนสื่อความจากเรื่องที่อ่าน ประโยชน์ของการนำมาใช้ การเขียนสะกดคำได้ถูกต้องตรงตามความหมาย และการจัดลำดับเหตุการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายในการอ่านมากขึ้น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็น และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ เทคนิค KWL-Plus เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการช่วยกันในกลุ่มมากขึ้น

อาภรณ์พรรณ พงษ์สวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 49 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านจับใจความนิทานอยู่ในระดับสูงและมีความสามารถด้านการอ่านจับใจความบทร้อยกรอง

อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถามและค้นหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนเห็นว่า ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียนตลอดเวลาและด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่านักเรียนนำกระบวนการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันและในวิชาอื่นๆ

ในปี พ.ศ.2551 จักรเพชร สุริยะกมล ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ KWL และวิธีการเรียนรู้แบบ SYNECTICS กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL และ SYNECTICS มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.43 ถึง 4.69 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) แบบทดสอบการคิดเชิงสร้างสรรค์ และแบบทดสอบการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีค่าความยากตั้งแต่ .34 ถึง .69 และ .43 ถึง .47 ตามลำดับ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 ถึง .57 และ .39 ถึง .42 ตามลำดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 และ .56 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ KWL และกลุ่มที่เรียนรู้แบบ SYNECTICS มีความสามารถในการคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ KWL และวิธีการเรียนรู้แบบ SYNECTICS มีความสามารถในการคิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

ต่อมา มนภรณ์ ใจรู้อบ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus โรงเรียนคอนเจดีย์พิทยาคม ตั้งกตตำหนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีผลการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ด้านบอกความสำคัญของเรื่องอยู่ในระดับสูงมากเป็นลำดับที่ 1 และด้านสรุปใจความสำคัญของเรื่องอยู่ในระดับสูงแต่เป็นระดับสุดท้าย นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้านการอ่านนิทานอยู่ในระดับสูงมากเป็นอันดับที่ 1 และมีผลการเรียนรู้ด้านการอ่านสารคดีอยู่ในระดับที่สูงมากเป็นลำดับสุดท้าย นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม

และค้นหาคำตอบในสิ่งที่เรียนรู้และอยากรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่า ครูคอยช่วยเหลือนักเรียนในการปฏิบัติอย่างทั่วถึง และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนนักเรียน มีความเห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนเพิ่มมากขึ้น

ธีรธมา ทนใจชน (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเขียน แผนภาพความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนบ้านหนองปรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 17 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลัง ลำดับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านการจำแนก รายละเอียดของเนื้อหาอยู่ในระดับสูง ด้านสรุปใจความสำคัญและระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียนอยู่ในระดับสูง และด้านระบุความสัมพันธ์ของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์อยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสามารถในการเขียนแผนภาพความคิดหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับสูง 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้าน บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

พจณี นันทศักดิ์ศิริ (2552) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง กลุ่มที่ใช้เทคนิคคำถาม 5W และ 1H กับกลุ่มที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหวมวก 6 ใบที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 96 คน พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคคำถาม 5W และ 1H กับแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหวมวก 6 ใบ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.32/75.10 และ 86.53/78.85 ตามลำดับ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6569 และ 0.7041 ตามลำดับ นักเรียนที่เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 กิจกรรม มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และเจตคติ ต่อการเรียนภาษาไทย หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 กิจกรรม มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

รัตติกร ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โรงเรียนภูมิวิทยา อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำนวน 50 คน ผลการศึกษา

พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.95/80.20 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยมีค่าเท่ากับ 0.6217 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับมาก และผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นที่น่าพอใจ นักเรียนสามารถปฏิบัติงานกลุ่มร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขสนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี

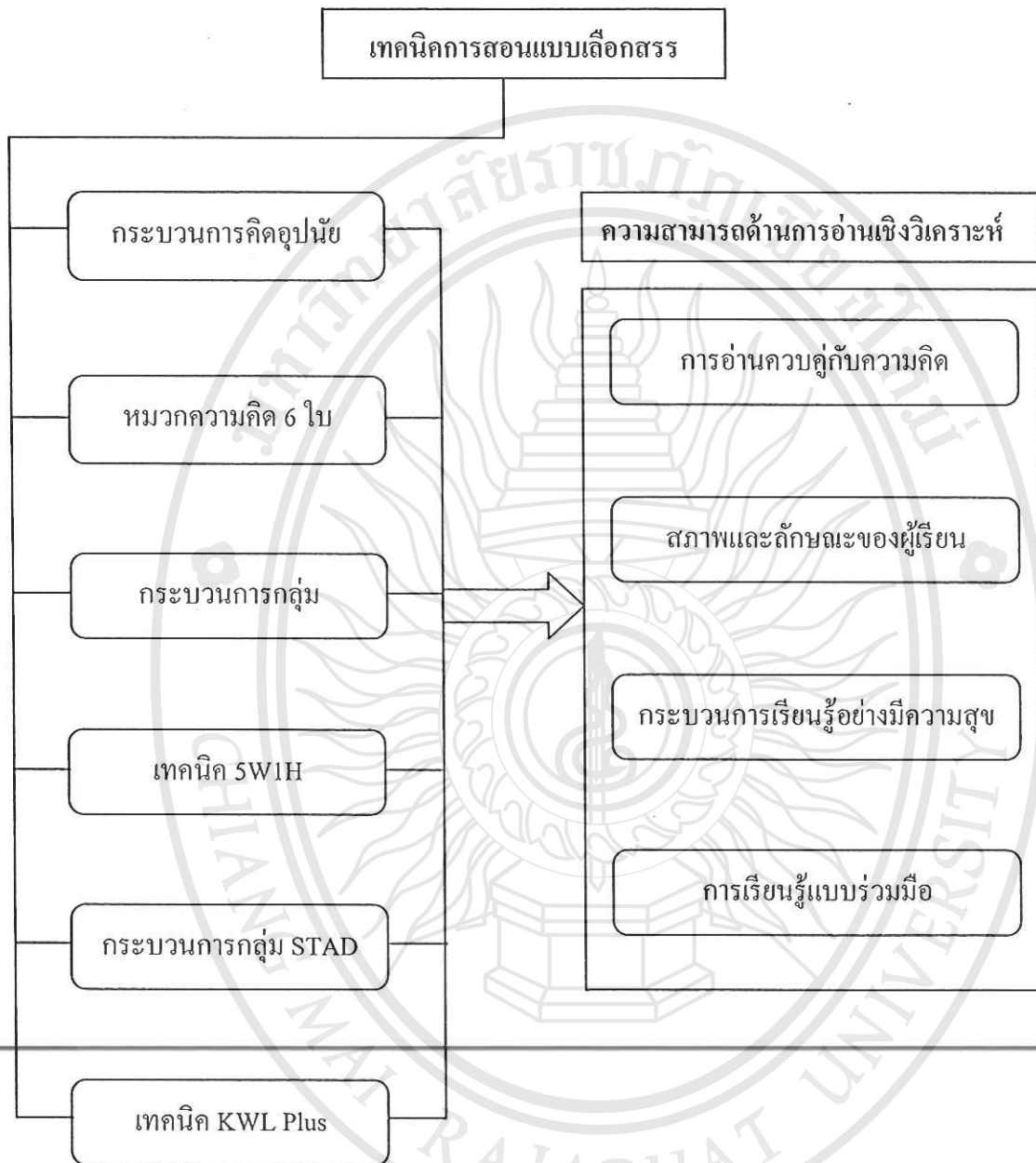
วานิช ยืนชีวิต (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยนิทานพื้นบ้าน โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยนิทานพื้นบ้าน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความมั่นใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก

อัญชัญ พิมุ (2552) ได้ศึกษาผลของการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดขุนคอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แผนการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ จำนวน 8 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม บันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน บันทึกผลหลังการสอนของครู และบันทึกความคิดเห็นของนักเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่าเกณฑ์การผ่านสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนซึ่งตั้งไว้ที่ ร้อยละ 75 และระดับคุณภาพของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ในปี พ.ศ.2554 อุทัย เชนยทิพย์ ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง กองการศึกษาเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 31 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องการอ่านจับใจความจำนวน 5 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมงและแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการสอนต่างๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการศึกษาหาความรู้และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย